

→ 10 SIDER OM SIMULATIONSSYSTEMER / F-16-FLY REDDER LIV I UKRAINE

HONNØR

JUNI
2026

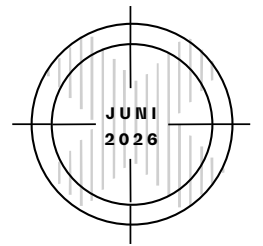

FORSVARET #værdatkæmpefor

Missionen:

**Kæmp
og vind
i -30°C**

indhold

4
Stumper

8
Personelnære tiltag

10
2 x UGV

12
Instrumenteret Laser Duel System

16
Virtual Battlespace 4

20
Garnisonssimulator

22
Jordbaseret luftforsvar

27
Kystmissilbatterier

28
Baltic Shield

34
Værnepligtsrådet

36
Tre sergentinterviews

I juli 2024 modtog Ukraine de første af i alt 19 danske F-16-kampfly som en del af en storstilet operation kaldet Falcon Away. Flyene er siden blevet en af hjørnestenene i Ukraines luftforsvar og yder vigtig beskyttelse af kritisk infrastruktur og civile liv.

44

ABU

50

Winter warfare

58

JFC Norfolk

62

Ny GD

70

Falcon Away

78

På vagt: Israel

83

Listen: På hjul i terræn

84

Instagram

Udgives af

Forsvarskommandoen

Ansvarshavende chefredaktør

Henrik Berg
Generalløjtnant
Chef for Forsvarsstaben

Redaktør

Martin Finnedal

Redaktionen

magasinet@mil.dk

Kommunikationsafdelingen

Holmens Kanal 9
1060 København K
<https://www.forsvaret.dk>

Design / Layout

Bjarne Valdemar Jensen

Trykkeri

Stibo Complete

Forsidefoto:

Peter Dalby Madsen

Redaktion afsluttet

21. maj 2026

Redaktionschef

Lars Skjoldan

**Kommunikationschef,
Forsvarskommandoen:**

Svend Olaf Vestergaard

Oplag 32.250

Det rigtige grej og brugen af ny teknologi er vigtigt. Det samme gælder kamptræning, der helst skal være så realistisk som muligt. Honnør har derfor afsat 10 sider til avancerede simulationssystemer, der ikke erstatter øvelser i terræn, men sparer tid og kræfter, før soldaterne skal på græs.

I dette nummer kan du desuden blandt andet læse et portræt af Danmarks førende ekspert i winter warfare og om hvordan, de donerede F-16-fly redder liv i Ukraine.

God læselyst

Kilder i Honnør kan optræde med fuldt navn eller anonymiseres ved at bruge enten for- eller efternavn.

Dette er afledt af anbefalinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste om en mulig sikkerhedsrisiko for nogle personelgrupper, hvis de står frem på en måde, så de kan identificeres.

((Stumper))
Kort nyt. Overblik. Grej.

Flere lastbiler på vej

► Gennem flere år har Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) haft et samarbejde med Scania om levering af lastbiler, inklusive brugerud- dannelse og løbende service af køretøjerne. Samarbejdet forlænges nu med en

kontrakt på et større antal lastbiler, hvoraf mange leveres allerede i løbet af 2026.

”Vi starter året med at kunne fortælle om et udvidet samarbejde om lastbiler med en langvarig samarbejdspartner. Det er

vigtigt, at Forsvaret har en stærk køretøjsflåde, og jeg er derfor meget tilfreds med vores nye udvidelse af samarbejdet med Scania,” siger oberst Thomas Øgendahl Knudsen, chef for landdivi- sionen i FMI. 🛠️

Ny ammunition til Hærens tunge morterer

► Indtil nu har Hæren primært kunnet anvende den ældre brisantgranat M/50 som ammunitionstype til 120 mm tunge morterer. Med en anskaffelse af moderne 120 mm ammunition bliver det muligt at skyde med både brisant, lys og røg. Det betyder, at Hæren kan anvende sine morterer mere fleksibelt.

”Den nye ammunition giver Hærens en- der øget effekt på kamppladsen. Det er et vigtigt skridt i moderniseringen af Hærens ildkraft,” siger fungerende chef for 1. Artilleri- afdeling ved Danske Artilleriregiment, major Jesper B. Lindholm.

Den nye ammunition er blevet testet af de operative enheder i Hæren. Ammunitionen blev taget i brug i december

2025, hvor besætninger på Hærens tunge morterenheder under en skarpskydning fik mulighed for at demonstrere den forbedrede våbenvirkning, som den moderne ammunition giver.

Når den kommende ammunitions- produktion i Elling bliver sat i gang, vil den også kunne levere moderne 120 mm brisan- tammunition til Hæren. Dermed får Danmark egen produktionskapacitet, der kan under- støtte Forsvarets behov for moderne tung mortarammunition i fremtiden.

Forsvarsministeriets Materiel- og Ind- købsstyrelse har desuden underskrevet en ny kontrakt med leverandøren Rheinmetall om anskaffelse af ammunition til kampvogne, in- fanterikampkøretøjer og luftværnssystemer. 🛠️

Felthospitaler til Hæren

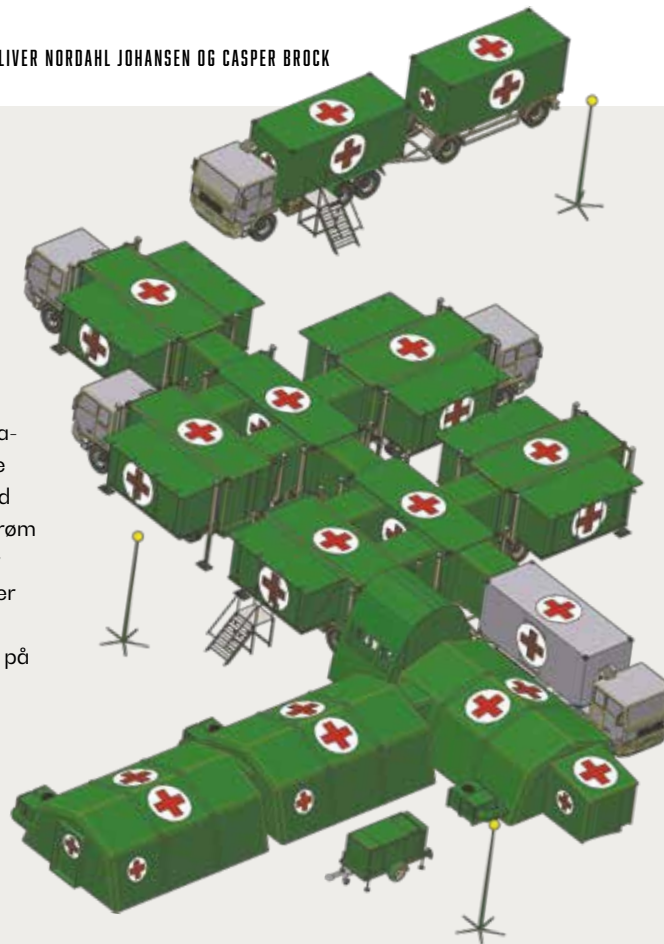
► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har underskrevet en kontrakt med den tyske virksomhed Rheinmetall Mobile Systeme om anskaffelse af nye felthospitaler af typen Role 2. De nye, mindre felthospitaler er primært containerbaserede, hvilket gør dem mere mobile og hurtigere at opstille end den nuværende teltløsning.

Role 2 er den faglige betegnelse for en kirurgisk kapacitet, der opstilles relativt tæt på frontlinjen.

Ud over fordelene ved den styrkede mobilitet giver den nye kapacitet også større

fleksibilitet i form af nye behandlingsstationer med nyere teknologi til kirurgiske indgreb. Den nye platform kommer med en totalintegreret løsning med vand, strøm og klimasikring til de områder, hvor der er et øget behov for et sterilt miljø. Det er med til at skabe forudsætningerne for den bedst mulige behandling af sårede på kamppladsen.

De første felthospitaler ankommer allerede i løbet af 2026, mens de sidste leveres i 2027. 🛠️

Nyt skib til overvågning af kritisk undersøisk infrastruktur

► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har underskrevet en kontrakt om køb af et skib fra danske Navigare Capital Partners A/S. Skibet skal anvendes som platform til overvågning af kritisk undersøisk infrastruktur.

Anskaffelsen sker på baggrund af den politiske delaftale om en flådeplan under forsvarsforliget 2024-2033. Her blev det besluttet, at evnen til at beskytte dansk kritisk undersøisk infrastruktur som energi-producerende anlæg, kabler og rørledninger skal styrkes. "Jeg er meget glad for at kunne skrive under på købet af dette skib. Den sik-

kerhedspolitiske situation er fortsat alvorlig, og det er derfor vigtigt, at Danmark styrker evnen til farvandsovervågning. Med dette skib vil Søværnet råde over en moderne platform med udviklingspotentiale, som vil være et vigtigt redskab til øget overvågning og håndtering af hændelser under havoverfladen," siger Claus Lundholm Andersen, chef for Flådeprogrammet i FMI.

En moderne platform

Det nye skib ved navn Norwind Helm er af typen construction service operation vessel. Skibet købes som et civilt skib, der

tidligere har været anvendt til service af vindmøleparker. Derfor skal der laves mindre tilpasninger, så det kan medbringe og operere undervandsdroner og sensorer samt gennemføre militære operationer.

Skibet forventes leveret i løbet af 2026, hvor både tilpasning og uddannelse af personel påbegyndes. Anskaffelsen finansieres både via det nuværende forsvarsforlig og med midler fra Accelerationsfonden. 🛠️

Forsvaret opgraderer nu TYR Tactical beskyttelsesveste til den nye danske M/26-version. Den opdaterede vest får lettere og tyndere soft armor med samme høje beskyttelsesniveau. Foto: Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI)

Lettere TYR på vej

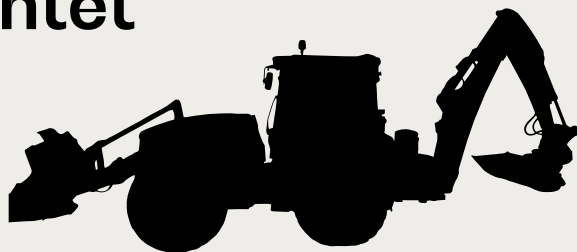
► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) skifter nu til den seneste udgave af Forsvarets fragmentationsvest, når TYR Tactical plate carrier-plattformen MALE og FEMALE PICO-MVW opgraderes til den danske version M/26. Indfasningen sker løbende, efterhånden som nyt materiel bestilles og leveres.

Lettere og mere fleksibel beskyttelse
Også værnepligtige i den nye 11-måneders tjeneste vil fremover få udleveret TYR-be-

skyttelsesudrustning. Den store fordel ved den nye TYR ligger i det nye såkaldte soft armor, som består af en tæt vævet, men fleksibel fiberkonstruktion.

Den tekniske udvikling inden for fiberbaseret beskyttelse betyder, at panelerne kan komprimeres mere under produktionen og bygges op med en opdateret fibertype. Det gør beskyttelsen i både vest og hoftebælte tyndere og lettere, samtidig med at den leverer samme høje beskyttelsesniveau. 🛡️

Nye entreprenørmaskiner styrker Ingeniørregimentet og Arktisk Kommando

► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har underskrevet en kontrakt på nye rendegravere og dumpere med den danske virksomhed Hydrema. De første entreprenørmaskiner blev allerede leveret i december 2025. De resterende leveres i løbet af 2026 og vil løbende erstatte Forsvarets aldrende flåde af entreprenørmaskiner.

I forlængelse af den første levering kan uddannelsen af køreinstruktører, operatø-

rer og mekanikerinstruktører påbegyndes, så materiellet hurtigt kan tages i brug.

Den korte leveringstid betyder, at der efter den første leverance vil være mindre eftermonteringer, som Hydrema gennemfører i løbet af første kvartal 2026.

Central kapacitet

Rendegraverne er en central kapacitet ved Ingeniørregimentet, hvor de leverer både læsse- og graveegenskaber, som er nød-

vendige for at kunne bygge kampstillinger, drive en lejr og løse andre specialiserede opgaver. Dumperne bruges til at transportere sand, grus og andre løse materialer i forbindelse med blandt andet etablering af veje, lejre og beskyttelsesanlæg.

Hos Arktisk Kommando skal rendegraverne primært bruges til at vedligeholde stationer, veje og flybaner samt til af- og pålæsning af gods. 🛠️

Regimenternes faner skal nu bære HMK Frederik 10.s monogram

► Som et af de mange ritualer ved et tronskifte skal Hærens regimenter og Flyvevåbnets wings have nye faneduge. Udskiftningen skyldes, at fanerne skal bære den siddende regents monogram, også kaldet navnetræk.

Det nye monogram er Hans Majestæt Kong Frederik 10.s personlige monogram og består af to spejlvendte F'er, et X i midten for den tiende og en kongekrone øverst. Den første fanedug er allerede blevet overdraget til Den Kongelige Livgarde ved en parade på

Garderkasernen i Høvelte, hvor Hans Majestæt Kongen deltog.

Fanerne har i mange år været et stærkt symbol på regimenternes historie og ånd, og fortællingen om dem går tilbage til det 17. århundrede. Ved indvielsen af fanerne isættes et søm fra regenten som symbol på forpligtelse og respekt for enheden og opgaven. De nye faneduge bliver løbende indfaset ved alle Hærens regimenter. Indtil da benytter regimenterne fortsat deres nuværende faner med Hendes Majestæt Dronning Margrethe 2.s monogram. 🛠️

Som en del af

Forsvarsforliget 2024-2033 er der afsat puljer til personelnære tiltag. I 2024 og 2025 blev 262 millioner kroner omsat til næsten 2.800 personelnære forbedringer på tjenestesteder i hele landet. Listen bliver løbende længere. Yderligere en pulje er på vej. Det er de ansatte selv, der har været med til at prioritere ønskerne. På Gardehusarkasernen i Slagelse har de ansatte blandt andet fået et nyt vaskerum.

Se hele listen
over personelnære
forbedringer på
Forsvaret.dk

Nyt ubemandet køretøj kan bæres på ryggen

Erfaringer fra krigen i Ukraine har sat gang i anskaffelsen af ubemandede landkøretøjer, som i foråret er blevet testet af Hæren. Den mindste vejer beskedne 25 kilo, mens ”storebror” er solid nok til at bære op til 750 kilo nyttelast og blandt andet kan bruges til at evakuere sårede.

Den britiskproducerede UGV (Unmanned Ground Vehicle) MFP-1 kan bæres af én enkelt person og kan ifølge producenten monteres på soldatens udrustning, så den sidder som en rygsæk. MFP-1 kan bevæge sig hurtigt i terræn – ifølge producenten med op til 60 kilometer i timen – og kan relativt ubemærket indsættes for at skaffe efterretninger. Den er da også primært designet til hurtig indsættelse og rekognoscering.

Et alternativt brugsscenarie for MFP-1 er som transportmiddel til medicin, ammunition, mad og andre fornødenheder. MFP-1, der er produceret af virksomheden XRC Robotics, kan bære op til 35 kilo.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrkelse (FMI) har købt i alt fire eksemplarer af den lille drone. Alle fire er udlånt til test ved Trænregimentet og andre enheder i Hæren.

Totalvægt på 1.630 kilo

Samtidig har FMI købt fire THeMIS-UGV'er fra den estiske producent Milrem Robotics. THeMIS befinder sig med en totalvægt på 1.630 kilo i en helt

anden vægtklasse end MFP-1. Dens tophastighed er 20 kilometer i timen, og den kan ifølge producenten bære op til 750 kilo.

THeMIS kan udstyres med maskingevær og andre våben, men findes også i en konfiguration som evakueringsplatform. I Ukraine er ubemandede landkøretøjer især blevet brugt til at levere ammunition, fødevarer og medicin til frontlinjen samt til at transportere sårede væk derfra.

THeMIS kan køre autonomt (selvkørende), enten via en forprogrammeret rute, som operatøren lægger ind i systemet, eller via den avancerede ”Follow Me”-funktion, hvor køretøjet ved hjælp af en radiosender følger efter soldaten.

Også de fire THeMIS-UGV'er er udlånt til test ved Trænregimentet, hvor de første seks soldater er blevet uddannet på køretøjerne. En af dem er Jakob, der er overkonstabel af 1. grad.

”Ud over at lære at køre dem har vi testet, om de lever op til de egenskaber, som producenten har oplyst,” fortæller han.

PlayStation-controller

Begge systemer er udstyret med kameraer og sensorer og kan styres manuelt via en controller.

”Den minder meget om den, man kender, hvis man har spillet PlayStation,” siger Jakob.

Køretøjernes rolle på slagmarken

Forsyninger: Kan transportere ammunition, mad og medicin til frontlinjen uden at sætte menneskeliv på spil.

Fjernrekonoscering: Kameraer og sensorer på UGV'er indsamler information.

Kampstøtte: Nogle UGV'er kan udstyres med maskingeværer eller granatkastere og fungere som fjernstyrede våbenplatforme.

CASEVAC: Kan hente sårede soldater fra områder under ildkamp – noget, der i stigende grad anvendes i Ukraine.
Sprængladninger: Mindre UGV'er kan anvendes som fjernstyrede bomber.

Kilde: Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse

Soldaterne fra Trænregimentet er blandt de første til at blive uddannet på blandt andet den britiske MFP-1.

Soldaterne har været igennem et tre uger langt uddannelsesforløb, så de både kan styre og vedligeholde materiellet samt uddanne kommende operatører på lignende modeller. De er de første soldater i Forsvaret, der er uddannet til netop dette.

Soldaterne har testet UGV'erne ved Vesterhavet, hvor de havde visuel kontakt (Visual Line of Sight) over afstande på mere end en kilometer.

Det er planen, at der skal indkøbes UGV'er i et væsentligt større omfang end de i alt otte enheder, der foreløbig er anskaffet. Formålet med at uddanne Jakob og de øvrige soldater er således at gøre dem til Hærens første UGV-specialister, så deres erfaringer kan være med til at sikre, at FMI anskaffer det rette materiel.

Det er endnu ikke besluttet, hvornår eller hvilke modeller der vil blive indkøbt, men når tiden kommer, er der soldater klar til at give deres viden og erfaring videre. 🛠️

ILDS BT 46

Tættere på kamppladsen end nogensinde før

I 2026 ruller Hæren et nyt kampsimulationssystem ud. Med det kastes soldaterne ud i intense, simulerede krigsscenarier, der rammer virkeligheden med høj præcision.

En gruppe soldater trykker sig i det kuperede, vindblæste terræn i Oksbøl. De kryber frem i det høje græs, hyperfokuserede og med øjnene skarpt rettet mod eventuelle fjender forude. Stilheden brydes af et råb:

”Infanterist i dybden.”

Der affyres skud. Den fremmede infanterist rammes af geværets laserstråler. Han er nedkæmpet.

I løbet af foråret udrulles det nye simulationssystem ILDS BT 46 på flere tjenestesteder i landet. De første soldater fra Gardehusarregimentet fik det i hænderne kort før påske og tog til Oksbøl for at afprøve det nye system. ILDS står for Instrumenteret Laser Duel System. Forsvaret har investeret 600 millioner kroner i systemet, der er købt hos svenske SAAB. ILDS BT 46 afløser et lignende system, LDS M/o6, der har været anvendt i Forsvaret siden 1999. Formålet er det samme: en avanceret form for laser-tag.

Men hvor man med det gamle LDS M/o6 kun havde kapacitet til at træne og øve med mindre enheder, bliver Hæren med ILDS BT 46 i stand til at gennemføre realistisk uddannelse og træning på bataljonsniveau. Det nye set-up

kan udruste en kampbataljon på cirka 1.000 mand og 200 køretøjer med lasere og sensorer, der kan måle, om fjenden får træf på soldaten eller køretøjet og – i givet fald – skadens omfang.

Tættere på frontlinjen

ILDS BT 46 kan sættes op med alle Hærens våben og køretøjer og har indbyggede ballistiske data for alle våben – fra geværet til 120 mm-kanonen på en Leopard 2A7-kampvogn. Et træf med det enkelte våben registreres af systemet og tager højde for våben- eller artilleritypen.

Både køretøjer og soldater er udstyret med GPS, så kontrolcenteret hele tiden har et overblik over kamppladsen og kan styre kampen med simulerede minefelter samt mortar- og artilleriild. Laserskuddene sker i kombination med løs ammunition, så der opnås et så realistisk miljø som muligt.

Ifølge chefen for Hærens Simulationscenter, major Ole Ladefoged, er ILDS BT 46 en stor opgradering fra LDS M/o6.

”Tidligere kunne vi ikke indsamle data under træning

Soldaten - i dette tilfælde premierløjtnanten Mads - bærer en vest med sensorer på bryst, ryg og hjelm og en GPS-enhed, der hele tiden registrerer position og hvert enkelt 'hit'. Når sensoren registrerer et træf, afgiver den automatisk en markering tilbage til EXCON - og soldaten ved straks, at han eller hun er ukampdygtig.

ILDS BT 46 anvendes allerede af en række lande, herunder Sverige, Norge, Finland, Holland, Polen, Storbritannien, Tyskland og dele af de baltiske lande. I alt 16 lande bruger systemet.

ILDS BT 46 udrulles i Danmark i løbet af foråret 2026 og understøttes af et supportteam fra leverandøren SAAB. Supportteamet står for uddannelse, vedligeholdelse, eftersyn og opdatering samt ind- og udlevering af udstyret til soldaterne før og efter øvelser.

SAAB-teamet suppleres af personel fra Hærens Simulationscenter, som lokalt understøtter enhederne under øvelser. Det nye system kommer til at blive brugt i øvelsesterrænerne ved Rønne, Oksbøl, Holstebro, Slagelse og Høvelte.

og øvelser. Med det nye ILDS får vi en masse data, vi kan bruge i vores evalueringer og få meget bedre læring ud af.”

Majoren forklarer desuden, at soldaterne med det nye system kan træne mere realistisk:

”Førhen kunne vi eksempelvis ikke påkalde artilleri eller lægge miner ud. Det kan vi i dag, så vi kan simulere kamppladsen mere nøjagtigt og tage soldaterne tættere på frontlinjen.”

Gammel kending i opgraderet version

For den enkelte soldat minder det fysiske i det nye ILDS BT 46 på mange måder om det gamle LDS M/06. Udrustningen og grejet minder om det, de kender, men det er både smallere, lettere og mere intuitivt at opsætte og bruge end det gamle.

En af dem, der har afprøvet det nye ILDS, er Mads. Han er premierløjtnant og delingsfører ved Gardehusarregimentet og har med sin deling været blandt de allerførste til at tage systemet i brug i foråret.

Han fremhæver, at ILDS BT 46 giver soldaterne mange nye muligheder.

”Vi kan indspille scenarier med artilleri, vi kan indspille scenarier med minefelter, og man kan blive såret på forskellige måder, så det giver mange muligheder for at indspille mere realistiske elementer i de manøvrer, vi træner,” roser han systemet.

De nye sensorer, der er placeret på soldaternes hjelm og torso, tager både højde for, om soldaterne har traumeplader i fragmentationsvesten, hvor på kroppen de rammes af skud, og fra hvilken våbentype. Ud fra det vurderer systemet, hvor stort skadesomfanget er, og hvilke konsekvenser det har for den ramte soldat.

Hjertet i det nye kampsimulationssystem er kontrolcenteret – kendt som EXCON (exercise control). Gennem kontrolcenteret har man overblik over alle enheder på kamppladsen. Det er også her, data bliver opsamlet.

”Det tekniske fungerer bedre i det nye ILDS. Det er mere præcist, og selve EXCON, altså datadelen, er mere fyldstørende, og vi kan trække mange flere informationer ud af det, end vi kunne med det gamle,” fortæller Mads efter et af de første træningsforløb med det nye system.

Han ser et stort potentiale særligt ved gennemførelsen af større manøvrer med flere delinger eller en hel bataljon. Her giver EXCON i det nye ILDS mulighed for, at soldaterne under tilbagemeldingen – også kendt som after action review, eller bare AAR – kan

En pansret mandskabsvogn er ramt og meldes ukampdygtig af Laser Duel-systemet. Det markeres med rød røg, så infanteristerne ikke er i tvivl om, at den er sat ud af spillet.

ILDS BT 46 inkorporeres nemt i soldaternes kamptræning. Udstyret er let og monteres diskret på soldaternes vanlige udrustning. Laserskuddene kombineres med brug af løs ammunition for at opnå et så realistisk miljø som muligt. Et skud resulterer i både lyd og rekyl, som det plejer ved skydning uden brug af LDS.

se i realtid, hvordan de helt præcist har bevæget sig, skuddt, ramt og i bedste fald nedkæmpet fjenden. Befalingsmændene får altså noget langt mere konkret at tale ud fra i deres tilbagemeldinger.

Mads oplever, at soldaterne påvirkes positivt under træning med det nye udstyr:

”Folks indlevelsesevne bliver meget bedre, når soldater og enkeltmand får direkte respons på deres taktiske opførsel i terrænet: Laver man en god bevægelse, overlever man. Laver man en dårlig bevægelse, bliver man straffet.”

’Plug and play’

Johnny er chefsergent ved Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelses landmilitære division (FMI) og har sammen med kollegerne fra FMI stået for indkøbet af ILDS BT 46.

Ifølge chefsergenten har det danske forsvar med nyanskaffelsen fået et ’plug and play’-system, som let kan medbringes og indgå i større øvelser i udlandet. Det bruges nemlig også af en lang række andre NATO-lande.

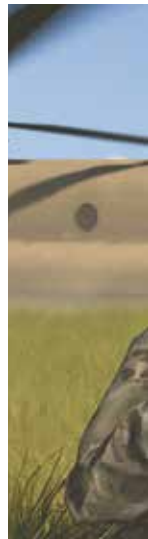
”Det vil gøre det langt lettere for os at indgå i øvelser med vores allierede. Vi kan medbringe vores grej og udstyr til eksempelvis Tyskland, og her skal vores soldater, køretøjer og våben blot registreres på samme måde som deres. Så er vi klar til at indgå i øvelsen.”

Det digitale øvelsesterræn *sparer tid og kræfter*

Et stigende antal værnepligtige vil medføre øget pres på øvelsesterrænerne. Det nye simulationssystem Virtual Battlespace 4 gør det muligt at simulere typer af træning og øger effekten af uddannelsen.

TEKST: OLIVER NORDAHL JOHANSEN • FOTO: SCREENSHOTS

Virtual Battlespace 4 (VBS4) er en opgradering af VBS3, som allerede er i brug i Forsvaret. I VBS4 er hele verden spilbar med mere virkelighedsnær grafik. AI styrer den modstand, soldaterne møder – hvad enten det er fjendtlige soldater, køretøjer eller for den sags skyld vejr og vind.

Seniorsergent Kasper

En gruppe soldater bevæger sig gennem et tåget terræn i Estland. De er flankeret af to Eagle 5-køretøjer. En ung soldat spotter en fjende og orienterer sig på sit kompas, der ligger på

skrivebordet foran ham. Fjenden er mod nord, men det er første gang, han skal give en melding. Hvordan var det nu lige? Hvem skal have hvad at vide?

Han orienterer sig videre i de notater, som hans kammerat ved siden af har liggende foran computerskærmen. En høj lyd gjalder gennem de store høretelefoner, der har erstattet hjelmene i dagens simulationsøvelse.

”Jeg bliver skudt!” råber soldaten ud i lokalet, hvorefter ordene ”mission failed” viser sig på hans skærm.

En halv time senere står soldaten igen klar på kamppladsen, men i et helt andet land og på en helt anden mission.

Sådan kan en formiddag meget vel komme til at se ud for nogle af de kommende værnepligtige, når det nye simulationssystem Virtual Battlespace 4 (VBS4) bliver rullet ud og taget i brug på kaserner landet over. Det nye program byder på utallige muligheder for at simulere forskellige scenarier, hvor brugeren træner alt fra procedurer og samvirke mellem enheder til taktik på kamppladsen.

”Der er stort set uendeligt mange muligheder. Man kan på næsten ingen tid skabe realistiske scenarier over hele verden. Du kan opbygge en kampplads med det materiel, vi ser i virkeligheden – alt fra helikoptere over bæltekøretøjer til pansrede lastbiler,” fortæller

»Det giver en god ballast til, når vi skal ud at træne i terrænet«

Arilleriobservatør

seniorsergent Kasper, mens han viser den nyeste udgave af VBS4 frem.

Kasper er seniorsergent og har sin daglige gang i Forsvarets Simulationscenter på Oksbøl Kaserne, hvor han blandt andet er sagsbehandler for VBS4.

Ikke bare et computerspil

Med VBS4, som bliver leveret af producenten OneArc, får Forsvaret et nyt værktøj til at forberede soldater på en virkelighed, der bliver stadig mere kompleks.

Det nye simulationssystem er ikke tænkt som en erstatning for øvelser i terrænet, men som et supplement, der kan gøre den samlede uddannelse mere effektiv.

En af de store fordele ved at starte træningen i den virtuelle verden er muligheden for mange gentagelser i et fokuseret og skærmet miljø.

”Man kan hurtigt få mange flere gentagelser igennem. Vi er ikke afhængige af vind og vejr, og man kan måske fokusere lidt mere på det tekniske. Ude i felten fryser man måske og er udfordret på andre parametre, der tager meget fokus – og alt det skal man selvfølgelig stadig lære at håndtere – men her kan man få procedurer ind under huden, så de sidder på ryggraden, når man skal ud og øve i terrænet,” siger Kasper.

Samtidig giver systemet helt nye muligheder for at give konkret feedback på forskellige situationer. Instruktører kan se gennemspillede situationer igennem bagefter og analysere elevernes handlinger.

”Det er et stærkt værktøj til at give feedback. Man kan gense situationer og helt præcist se, hvad der gik godt, og hvad der gik galt,” siger Kasper.

Begejstrede elever

I dag bruger man allerede det nye systems forgænger, VBS3, på kaserne i Oksbøl. Eleverne træner forskellige virkelighedsnære situationer i det samme terræn, som de senere bevæger sig ud i under samme type øvelse. I et stort lokale fyldt med computere sidder 20 artilleriobservatører i gang med et våbenkursus. En af eleverne er nået til et sted i øvelsen, hvor det kræver, at kompasset nærmest er limet fast til hånden.

”Jeg synes virkelig, det fungerer godt. Helt lav-

praktisk føler jeg, at vi sparer tid ved at træne på den her måde. Vi skal ikke i fuld mundering, og så får vi hurtigt trænet en hel masse situationer,” fortæller han og fortsætter:

”Når man sidder herinde, er det nemmere at sætte det hele ind i en større kontekst, få skabt overblik og forståelse for, hvorfor man skal agere, som man skal. Det giver en god ballast, når vi skal ud at træne i terrænet,” siger artilleriobservatøren.

Implementering før succes

Selvom mulighederne er mange, er arbejdet med VBS4 stadig i sin begyndelse. Forsvaret har anskaffet licenser til systemet, men en bred implementering kræver både det rette udstyr og en klar plan for, hvordan det skal bruges i uddannelsen fremadrettet.

Næste skridt bliver at få systemet rullet ud til flere kaserner og integreret som en fast del af soldaternes uddannelse.

For Kasper er potentialet tydeligt:

”Vi har et rigtig stærkt værktøj i hænderne. Nu handler det om at få det implementeret bredt og på den rigtige måde, så vi får det fulde udbytte af det.” 🛠️

Virtual Battlespace 4

Virtual Battlespace 4 (VBS4) er et avanceret computersimulationssystem til uddannelse og træning af soldater.

Der er anskaffet 500 licenser til VBS4, som FMI forventer implementeret på alle landets kaserner i løbet af 2026.

VBS4 giver soldater og enheder mulighed for at træne i et fleksibelt og realistisk digitalt miljø.

Systemet kan blandt andet anvendes til grundlæggende uddannelse i kortlæsning og orientering, indøvelse

af standardprocedurer for infanterienheder, specialiseret træning af for eksempel artilleriobservatører, køretræning for militære chauffører samt avancerede fører- og samvirkeøvelser, hvor flere enheder træner sammen på tværs af funktioner.

Systemet anvendes bredt blandt Danmarks allierede.

Det nye simulationssystem er ikke tænkt som en erstatning for øvelser i terrænet, men som et supplement, der kan gøre den samlede uddannelse mere effektiv.

A silhouette of a soldier in the foreground, aiming a rifle towards the right. The background is a bright, slightly desaturated photograph of a city street with buildings and trees. The overall mood is serious and focused.

Nye mobile skydesimulatorer på vej

Garnisonsskydesimulatoren har været en fast del af skydetræningen i Forsvaret siden 1990'erne. Den er løbende blevet videreudviklet og vil i fremtiden få endnu større betydning for både værnepligtige og stående styrke.

”Soldaterne kan rent faktisk skyde, når de kommer på skydebanen, fordi de har lært det i simulatoren.” Så kontant er seniorsergent Kasper i sin vurdering af garnisonsskydesimulatoren (GSIMS) og dens betydning. Kasper er sagsbehandler ved Forsvarets Simulationscenter, og han kan konstatere, at det er en stor fordel for de værnepligtige at begynde i en simulator, før de kommer på skydebanen.

”Når man som værnepligtig står med et gevær i hånden for første gang, kan det virke skræmmende. Derfor er det vigtigt, at man lærer sikkerheden i et trygt miljø. I simulatoren er der tid og ro til at sætte fokus på, hvordan man rent faktisk skyder. Derudover er det nemmere for skydebaneinstruktøren at give feedback,” siger seniorsergent Kasper og fortsætter:

”Man kan afgive virkelig mange skud på kort tid. Det betyder, at man kan nå sine uddannelsesmål hurtigere. Det er også nemt for instruktøren at gennemgå data, finde fejlene og gennemgå dem med soldaten.”

Ny version på vej

GSIMS har været en fast del af skydetræningen i Forsvaret siden 1990. Den er løbende blevet opdateret. Den version, der bruges i dag, består af et stort display med en 12 meter bred skærm og fem projektorer. Der er plads til 10 skytter ad gangen, og bagved er der et set-up til skydebaneinstruktøren. Her styres simulatoren, og der kan aflæses detaljerede data fra hver enkelt skytte. Derudover kan der også sænkes en skærm ned til hver enkelt skytte, så de selv kan se deres data efter endt skydning.

Nu er endnu en version af GSIMS på vej.

I efteråret 2026 modtager Forsvaret den første mobile GSIMS. Den vil derefter blive testet og videreudviklet, så den kan tages operativt i brug i 2027. Der er ifølge den kapacitetsansvarlige for simulation i den landmilitære division i FMI, major Alex Voss, mange fordele ved at få en mobil GSIMS.

Seniorsergent Kasper

Den kan lynhurtigt sættes op og pilles ned. Med de nuværende stationære garnisonsskydesimulatoer skal der bores huller, føres kabler og sættes en luftkompressor op, før de kan tages i brug.

De kommende mobile udgaver er ifølge Alex Voss ren ”plug and play”. ”Fleksibilitet og mobilitet er en vigtig investering i fremtiden. De mobile enheder vil kun tage et par timer for erfarne medarbejdere at sætte op,” siger han.

Også til stående styrke

Også Kasper fra Forsvarets Simulationscenter har store forhåbninger til den nye mobile version af GSIMS. Ikke mindst fordi den, i hvert fald i teorien, giver mulighed for, at andre end værnepligtige får adgang til et system, hvor man blandt andet kan skyde efter bevægelige mål, hvilket ikke er muligt på skydebanen. I GSIMS er der for eksempel også mulighed for at indsætte civile i simulatoren, så man kan træne skyd/skyd ikke-scenarier. Det er selvsagt heller ikke muligt på en skydebane.

Det vil være en stor fordel for hele Forsvaret, hvis flere får mulighed for at træne ved hjælp af GSIMS, mener Kasper:

”Hvis der bliver lagt en klar plan for, at alle skal bruge det, og i hvilke situationer det giver mening at bruge det, så har vi uanede muligheder for at træne både værnepligtige og stående styrke.”

Garnisons- skydesimulator

Soldaterne kan i dag træne i GSIMS med følgende våben: Gevær M/10 med taktisk lys/laser, panserværnsvåben M/72 og granatkaster M/203.

I foråret 2027 vil man også kunne træne med følgende våben: Let maskingevær M/60, tungt maskingevær M/50 og pistol Sig Sauer P/320.

Derudover pågår der forhandlinger med leverandøren om udvikling og produktion af Carl Gustaf-dysekanon M4 til GSIMS. Den forventes leveret ved udgangen af 2027.

Hæren har
11 GSIMS-systemer

Søværnet har
ét GSIMS-system

Flyvevåbnet har
ét GSIMS-system

Hjemmeværnet har
ét GSIMS-system

”Vi er operative nu og kunne affyre et guidet missil mod et identificeret mål, hvis vi fik ordren”

På under et år er tomme bygninger på Flyvestation Skalstrup blevet forvandlet til rammen om Danmarks nye jordbaserede luftforsvar. Enheden er vokset hurtigt, og nu er Air Defence Wing i gang med at omsætte fart og visioner til operativ virkelighed. Honnør er med Eskadrille 541 på en af enhedens første deployeringer.

► ”Loading platform”

I en naturpark mellem Roskilde og Greve kører en radarvogn op på den nærmeste bakketop for at få optimalt udsyn og samtidig bruge skråningen til sløring. Kun toppen af vognen stikker frem. I spredt orden har soldaterne fra Air Defence Wing placeret det jordbaserede luftforsvarssystem NASAMS, også kendt som Danmarks nye skjold. Komponenterne er forbundet med ledninger, der er skjult i græsset.

Langs de nedlagte togskiner ved bakkens fod står en lastbil i tomgang. Dens indhold – en grøn boks og to stablede sølvfarvede metalkasser – er læsset af og står ved siden af køretøjet. Den grønne boks ligner for de fleste en container. En kommandovogn har sluttet sig til.

”Loading missile”

Enden af ”containeren”, som i virkeligheden er en launcher (affyringsrampe, red.), bliver åbnet. Det samme gør metalkasserne, som hver indeholder tre tunge missiler. Det er de samme missiler, som indtil for nylig var en del af de danske F-16-kampflys arsenal. Soldaterne anbringer tre missiler i rampens nederste rum, tilter launcheren 30 grader mod himlen og sigter ud i horisonten.

”Klar til affyring, klar til affyring.”

Et luftforsvar til én krone

Der skal ikke mange fingre til at tælle de måneder,

×

Konstabeln Michael (til venstre) er dagens crew chief, hvilket kan oversættes til gruppefører.

”

Lige nu er det, som om man sætter flueben ved én løst opgave for derefter at tilføje tre nye til listen.

Martin, eskadrillechef

der er gået, siden Air Defence Wing (ADW) inviterede forsvarsministeren, forsvarschefen og danske og udenlandske medier til fremvisning af ADWs første jordbaserede luftforsvar på Flyvestation Skalsstrup.

Dengang havde soldaterne gennemført et kursus, der normalt varer otte måneder, på bare 10 uger og var vendt hjem fra Norge med én launcher til træningsbrug.

Siden er tempoet ikke blevet sat ned. Allerede nu er enheden i gang med en række øvelser, hvor soldaterne i terrænet ved Skalsstrup tester deres evner og systemets funktionsdygtighed i brugen af jordbaseret luftforsvar.

NASAMS, som systemet hedder, er leaset til den nette sum af én norsk krone og er nu en fast del af eskadrillens træning. Soldaterne i wingen begyndte deres uddannelse i Norge, fik systemet hjem til Skalsstrup og er denne forårsdag klar til at rykke det ud i terrænet nær flyvestationen.

”Vi er i den spæde start, så der er naturligvis mange lessons learned. Vi flytter os, hver gang vi er ude,” siger eskadrillechefen Martin.

Air Defence Wing er allerede blevet en integreret del af Danmarks luftforsvar.

”Vi er operative nu og kunne affyre et guidet missil mod et identificeret mål, hvis vi fik ordren,” konstaterer han.

Fra opbygning til operativ virkelighed

Tilbage ved launcheren skifter soldaterne konstant plads og funktion. Den soldat, som før stod ved missilet, står nu ved rampen og omvendt. Selv om alle kender proceduren fra A til Z, bliver kommandoerne hele tiden givet og sendt videre i gruppen. Instrukserne kommer hovedsageligt fra den såkaldte crew chief, som på dagens øvelse er konstablen Michael.

Han har været en del af Air Defence Wing siden begyndelsen.

”Det er virkelig spændende at være en del af, fordi alt er nyt. Vi har fået en masse med hjem fra Norge. Men hvordan det skal rammes ind i en dansk kontekst, og hvordan det skal bruges operativt, bliver interessant at se,” siger Michael.

Da personalet i sin tid søgte mod Air Defence Wing, var beskeden tydelig: Det bliver vanvittigt spændende – og et vanvittigt kaos. For det at bygge en wing op fra bunden betyder mange uforudsete opgaver. Sådan er det ifølge eskadrillechefen Martin at skabe en rutine, som endnu ikke findes.

”Der er mange uforudsete opgaver at løse, når man kun har et år i bagagen som enhed. Lige nu er det, som om man sætter flueben ved én opgave for derefter at føje tre nye til listen. Vi bygger alt op fra bunden, og alle har heldigvis en forståelse for, at der kommer kontrameldinger. Det vidste vi allerede, da vi blev ansat. Det er min oplevelse, at folk også trives i det kaos, som det kan medføre, at vi er startet fra bunden,” siger Martin.

Efter øvelsen samles launcherholdet og taler opsætningen igennem: Hvad gik godt, og hvad gik dårligt? Svarene skal gerne føre til, at det går bedre næste gang. Der

uddeles både ris og ros, og alle er på lige fod, uanset om man er erfaren konstabel eller lige kommet fra værnepligten, hvilket er tilfældet for to af soldaterne på dagens hold. For selv om man er den, der har været her længst, har man jo ikke været her i mere end et år.

Hastighed er afgørende. Presset er stort, og det kan ifølge konstablen Michael godt være svært at følge med. Men hastigheden har også sine fordele. Med den følger indflydelse.

”Vi er jo med til at sætte retningen for enheden, og det giver os virkelig meget indflydelse. Derudover er alle bare virkelig gode til at løfte i flok. For mig er det spændende at være en del af opbygningen, og spændingen ligger jo i, at vi ikke har prøvet det før, siger Michael.”

Dagens deployering er et tydeligt eksempel på, at træningen i Norge har båret frugt. Air Defence Wing kan nu sætte flueben ved deployering og opstilling af NASAMS i terræn – og i scenariet: Affyre.

Højt tempo, høj intensitet

Antallet af ansatte i Air Defence Wing er flerdoblet, men ved dagens øvelse mangler cirka en tredjedel af personalet. En er på sløringskursus, en anden er ved at tage stort kørekort, en tredje er på sergentskole og

Uddannelse i Frankrig:

Inden længe sender Air Defence Wing det første hold soldater på uddannelse i Frankrig, hvor de skal lære at bruge det langtrækkende luftforsvarssystem SAMP/T, der også går under navnet Mamba. Forløbet varer 2,5 år.

En krone:

Det kan lyde billigt, og det er det sådan set også. Norge har ladet Danmark lease ét NASAMS-system for en enkelt norsk krone. Med leasingaftalen har Air Defence Wing kunnet komme i gang, videreudanne sig i systemet og fastholde det tætte samarbejde, mens de venter på nyt materiel.

NASAMS

er modulært og kan sammensættes forskelligt afhængigt af missionen. En kontrolvogn kan få tilsluttet op til 12 launchere (med op til 72 missiler).

Dansk uddannelse:

Det første hold crewmen på NASAMS-systemet er blevet uddannet af en gruppe danske soldater (train the trainer), som i første omgang var i Norge. Dermed er Air Defence Wing nu selvforsynende, hvad uddannelse på NASAMS angår.

NASAMS 4:

Det norske våbenfirma Kongsberg, som står bag NASAMS-systemet, har udviklet en ny udgave, version 4. Det nye system giver blandt andet en større kommandopost med plads til flere operatører og mere mobile affyringsramper, der kan lastes direkte på jorden fra lastbilen. I dag skal de justeres og opsættes manuelt af soldaterne. På sigt vil det betyde, at NASAMS kan indsættes langt hurtigere end i dag.

Air Defence Wing er blevet til som et fællesnordisk samarbejde. Blandt andet har soldater fra ADW deltaget i øvelsen Cold Response i Norge i marts.

Mellem- og langtrækkende luftforsvar:

Air Defence Wing vil i løbet af det kommende og næste år modtage tre nye systemer, som både kan ramme mål under og over 50 km. De indkøbte systemer er IRIS-T, som ankommer inden for få måneder, VL MICA, som kommer ved udgangen af året, og SAMP/T, som ankommer efter endt uddannelse. NASAMS er et kort- og mellemrækkende system.

Flere launchere:

FMI skrev i november 2025 under på en aftale med Kongsberg om køb af et antal NASAMS-systemer. De forventes overdraget til Air Defence Wing i 2027.

så videre. Der er mange kasketter og roller, som skal fyldes ud i Air Defence Wing. Samtidig er en lille gruppe, som skal arbejde på ADW-skolen, blevet i Norge på videreuddannelse og er i skrivende stund en del af den store Cold Response-øvelse, hvor danskerne træner sammen med 13 andre NATO-allierede.

Det norske forsvar fortæller, at de danske soldater er godt integreret i de norske enheder. Skudmålet er ifølge nordmændene, at danskerne har "en professionel tilgang til opgaverne, deltager aktivt, målrettet og med høj intensitet".

Øvelsen er med til at styrke samarbejdet mellem landene yderligere. Det ses også på soldaternes ærmemærke, som er en fusion af det danske og norske flag med teksten 'United Nordic Air Defenders - Defend the Sky'.

En enhed i hastig vækst

Det går stærkt i Air Defence Wing. At opbygge en enhed fra bunden kræver tid og tålmodighed. Men fremgangen er ifølge konstablen Michael tydelig – både i det store og i det små.

"Jeg kan huske, da jeg kom hertil i starten af sommeren sidste år. Der var der jo ikke rigtigt gang i den. Nu holder man i kø, når man møder ind om morgenen, og de tomme pladser i kantinen bliver færre og færre." 🧩

Kystmissiler går fra plan til virkelighed i år

Det nye kystmissilsystem er af typen Naval Strike Missile Coastal Defence System.
Foto: Kongsberg Defence and Aerospace

FMI underskrev i december 2025 en kontrakt på anskaffelse af kystmissilsystemer, som er en afgørende kapacitet for kontrol af skibes adgang til de danske farvande. Dele af de nye systemer forventes at stå på dansk jord allerede inden udgangen af 2026

► Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har underskrevet en kontrakt på anskaffelse af kystmissilsystemer fra den norske leverandør Kongsberg Defence and Aerospace (KDA).

Anskaffelsen gennemføres på baggrund af forsvarschefens anbefaling og vil give en øget kampkraft i forhold til at kunne kontrollere skibes adgang til strategisk vigtige farvandsområder som for eksempel de danske stræder og i den vestlige del af Østersøen.

Kontrakten er lavet via en direkte tildeling til KDA som følge af et behov for at opnå operativ effekt hurtigt af hensyn til Danmarks sikkerhedsinteresser. Anskaffelsen finansieres med midler fra Accelerationsfonden.

Imødegåelse af trusler fra havet

Det nye kystmissilsystem er af typen Naval Strike Missile Coastal Defence System. Anskaffelsen indeholder en række delelementer, der tilsammen udgør et batteri. Med et antal kystmissilbatterier vil det danske forsvar indenfor en kort årrække kunne håndhæve behovene for kontrol af danske farvande på fyldestgørende vis. Med systemet vil det være muligt fra land at imødegå trusler på havet i form af både mindre og større sejlbare enheder. Samtidig har en kapacitet som kystmissilbatterierne også en afskrækkende effekt, der spiller en rolle for Søværnet.

”Kystmissilbatteriet styrker Søværnets evne til hurtigt og effektivt at imødegå trusler på havet. Anskaffelsen er et vigtigt element i at sikre vores nationale sikkerhed og suverænitet.

Systemet styrker Søværnets opgaveløsning og vil bidrage til det danske forsvars samlede kampkraft og evne til afskrækkelse. Med det valgte system får Søværnet hurtigt en moderne og fremtidssikret kapacitet, der fra land skal samarbejde med Søværnets skibe”, siger chefen for Søværnet, kontreadmiral Søren Kjeldsen.

Uddannelse i Norge

Anskaffelsen inkluderer også brugeruddannelse og instruktøruddannelse, som allerede nu er gået i gang. Danske soldater fra Søværnet er i løbet af 2026 i Norge for at lære systemet at kende og for senere selv at kunne uddanne kolleger i brugen af systemet. På den måde kan systemet implementeres med det samme, når leveringen i løbet af 2026 påbegyndes i Danmark.

Stefan, der er chef for kystmissilbatterierne under 2. Eskadre, er ligesom sin chef Søren Kjeldsen meget tilfreds med anskaffelsen, FMI har lavet:

”Det er rigtig positivt at være med til indfasningen af systemet fra Kongsberg. Jeg synes, det er verdens bedste system på området, og samtidig er det et system, vores allierede også anvender. Det øger mulighederne for interoperabilitet på tværs af landene,” siger Stefan, der er med til både uddannelses- og implementeringsarbejdet frem mod det første systems ankomst i Danmark senere på året. 🛠️

Naval Strike Missile Coastal Defence System

Systemet er anskaffet til brug fra land mod sømilitære mål. Derfor er kystmissilbatterierne også en maritim kapacitet, på trods af at de opererer fra landjorden. Systemet anvendes med Kongsbergs Naval Strike Missiles (NSM), som FMI også indgik aftale om at indkøbe i 2025.

Skal man forsvare en ø, har det konsekvenser

Polske faldskærmssoldater, raketsystemer, hele Bornholms Regiment samt enheder fra alle værn og Hjemmeværnet deltager i nedkæmpelsen af et væbnet oprør på Bornholm. Baltic Shield 2026 er den største øvelse på øen i nyere tid.

Øvelsen Baltic Shield 2026 udspiller sig i en fiktiv virkelighed med stigende spændinger i Østersøregionen. I scenariet er velorganiserede og bevæbnede paramilitære grupperinger med tilknytning til en fjendtlig stat ved at etablere sig på Bornholm. Som konsekvens af situationen styrker NATO sin tilstedeværelse i Østersøområdet. Danmarks opgave er at forstærke Bornholms Regiment. NATO beder Polen om at bidrage til at forstærke forsvaret af Bornholm med enheder og udstyr. Som en del af øvelsen ankommer forstærkninger i form af blandt andet raket- og missilsystemer fra Danmark og Polen med skib til Rønne. Samtidig landsættes polske faldskærmsoldater på Bornholm.

TEKST: ANDERS V. FRIEBERG
FOTO: CHRISTIAN RADIL OG MORTEN FREDSLUND

▶ Kolonner af dansk og polsk materiel ruller under eskorte fra det Bornholmske Hjemmeværn fra et transportskib i havnen i Rønne mod Raghammer på den sydlige del af øen. Samtidig landsættes polske soldater med faldskærm flere steder på Bornholm. Bornholms Regiment, der er etableret med det specifikke formål at forsvare øen, skal forstærkes.

”Vi træner et ret realistisk scenarie, hvor aggressorlande opererer ved hjælp af det, vi kalder hybride trusler. Altså aktioner, som ikke nødvendigvis kan tilskrives dem direkte, men hvor de søger at påvirke samfundet. I det her tilfælde gennem oprørsgrupper. Det minder om den måde, Rusland har ageret på i Ukraine,” siger chef for Bornholms Regiment, oberst Lars Nygaard.

Som chef for Bornholms Regiment – og Forsvarets eneste stedbundne enhed – står Lars Nygaard med en vanskelig opgave: at forsvare en mindre og relativt isoleret ø.

”Den store ulempe er selvfølgelig, at det er sværere at flytte rundt og manøvrere, og at man ikke nødvendigvis kan have alle relevante kapaciteter til rådighed på et højt beredskab hele tiden. Man har de kapaciteter, man har, den dag en trussel skal håndteres. Omvendt har vi en fordel i, at vi ejer og kender terrænet. For os som landkrigere er et indgående kendskab til terrænet en kæmpe fordel,” fortsætter han.

Ifølge Lars Nygaard kan en så stor øvelse indebære både fordele og ulemper for bornholmerne. På den ene side demonstrerer Danmark og Polen evne og vilje til at forsvare Bornholm. På den anden side er der en risiko for, at nogle bliver forskrækket.

”Der er mange bornholmere, der er usikre på, om de er udsatte på grund af situationen med Rusland. Nu sender vi signaler om, at vi forstærker forsvaret. Vi er her for bornholmernes skyld. Men når man træner med soldater, fylder man og kan komme til at forskrække både dyr og mennesker. Bornholmerne skal vænne sig til, at hvis man vil forsvare en ø, så kommer det ikke uden konsekvenser,” siger obersten.

Værnepligtige rebeller

Rollen som paramilitære oprørere i skikkelse af en motorcykelklub spilles under øvelsen primært af værnepligtige fra Bornholms Regiment. De unge soldater er kun tre uger fra afslutningen på deres værnepligt.

”Vi har været ude på nogle fede opgaver, som holdene før os ikke har fået. Vi har prøvet at køre i Piranha, og vi har fået lov til at være med i nogle momentspil med stående styrke, hvor vi var en rockerbande, der havde slået lejre i en grusgrav og blev angrebet midt om natten. Så væltede vi ud og åbnede ild mod dem på fuldautomatisk. Det var fedt,” siger menig Seest, der bliver suppleret af menig Gødvad:

”Vi har været momenter for 2. Kompagni, hvor de skulle indtage vores kampstillinger, og hvor vi brugte et laserduelsystem. Det var fedt at afprøve sine egne færdigheder og samtidig være med til at uddanne stående styrke.”

De værnepligtige har under øvelsen vekslet mellem at være momenter, arbejde sammen med de professionelle soldater fra

de to øvrige kompagnier i den mekaniserede infanteribataljon og at stå vagt i flere midlertidige militære områder omkring skydeterrænet i Raghhammer, der har været centrum for Baltic Shield. For kompagnichefen har det været vigtigt, at fordele de sjove og de mere seriøse opgaver ligeligt.

”Det har givet de værnepligtige en kæmpe stor oplevelse. Mine tidligere hold har ikke prøvet noget i den kaliber. De kommer herfra med så meget mere på grund af den her øvelse,” siger kaptajn Grænge, der er chef for værnepligtskompagniet ved Bornholms Regiment.

Det tunge skyts

I øvelsesscenariet opstiller oprørsgrupperne luft-til-jord-missiler på Bornholm, og det er blandt andet dem, der bliver angrebet af danske og polske infanterister. Men de allierede styrker på øen er også klar til at anvende tung ildkraft.

Fire danske PULS-raketkastere og tre polske HIMARS-missilsystemer kører under Baltic Shield rundt på Bornholm, går i stilling, skyder og forsvinder hurtigt igen.

De polske systemer leveres af 1. Missilbrigade, der til daglig er stationeret flere steder i Polen, blandt andet i Orzysz i det nordøstlige Polen og nær Suwałki-korridoren, hvor Polen – og dermed NATO – grænser op til den russiske enklave Kalinin-grad og Belarus.

”Vi er kommet til Danmark med tre HIMARS-systemer, men resten af min enhed er også involveret i øvelsen. De er deployeret til den polske nordkyst og skal forstærke det danske forsvar. Derfor bruger vi øvelsen til at træne skydning fra land mod sømål. At have styrker i både Danmark og Polen og gennemføre skydninger fra begge lande giver os en god mulighed for at afprøve vores egen kommandokæde og samarbejdet med de danske PULS-enheder,” forklarer oberst Skindzier, der er næstkommanderende for 1. Missilbrigade og leder af det polske kontingent under Baltic Shield.

For de polske missilsoldater giver deltagelsen i Baltic Shield værdifuld erfaring. De gennemfører en lang og forberedelseskrevende deployering,

træner multidomæneoperationer og får nye erfaringer gennem samarbejdet med danske soldater. Det er også nyt for dem at træne i civilt terræn.

De polske soldater har ifølge oberst Skindzier set særligt meget frem til øvelsens sidste to dage:

”Vi skyder med træningsraketter fra Bornholm og med skarpe raketter fra Polen. Det er noget, vi sjældent gør, og det betyder meget for soldaterne. De har ventet længe på at gennemføre skydningerne. Det er den afsluttende eksamen for vores deltagelse i Baltic Shield.” 🇵🇱

En af de danske raketkastere er kørt i skjul på en bondegård. For danske soldater er det normalt at øve i civilt terræn, mens polakkerne sjældent kan træne uden for deres øvelsестerræner.

Oberst Skindzier, næstkommanderende for 1. Missilbrigade og leder af det polske kontingent under Baltic Shield.

Kaptajn Grænge er chef for værnepligtskompagniet ved Bornholms Regiment.

Baltic Shield

Baltic Shield 2026 var en dansk-polsk øvelse, der fandt sted på og omkring Bornholm og den polske nordkyst fra den 8.-14. maj.

Forsvaret af Bornholm og Østersøområdet er en af Forsvarets prioriterede opgaver. Under Baltic Shield trænede enheder fra Danmark og Polen sammen om at forstærke og forsvare det strategisk vigtige område. I alt indgik cirka 1.000 soldater i Baltic Shield 2026.

Baltic Shield var en kompleks øvelse, der omfattede Forsvaret, Hjemmeværnet og civile myndigheder samt enheder fra det polske forsvar. Modtagelse af og støtte til udenlandske enheder (værtsnationstøtte) var en del af øvelsen.

Under Baltic Shield skød danskere med raketkaster-systemet PULS, mens polakkerne skød med det amerikanske raketkastersystem HIMARS fra Bornholm og fra det nordlige Polen og ud over Østersøen.

Samtidig med Baltic Shield foregik en større svensk øvelse, Aurora 2026, med fokus på forsvaret af Grønland. Enheder fra Hjemmeværnet deltog i Aurora 2026.

Der blev desuden gennemført en NATO-stabsøvelse med fokus på Østersøen.

Øvelsen er et springbræt

Baltic Shield er den første store øvelse for Bornholms Regiment. Ifølge regimentschef Lars Nygaard er øvelsen meget værdifuld for den videre opbygning af regimentet.

Chefen for Bornholms Regiment
oberst Lars Nygaard

Honnør: *Baltic Shield er den første store øvelse for Bornholms Regiment. Hvordan bruger I øvelsen i opbygningen af regimentet?*

"For os er øvelsen et springbræt. Når vi står på den anden side og evaluerer, vil vi have mange erfaringer og opmærksomhedspunkter med videre. Hvordan man indretter sig, når man skal styre indsættelser og operationer, hvordan man integrerer andre enheder i operationer, hvordan man sikrer kommunikationslinjer, og hvordan man løser en lang række praktiske opgaver. Der vil være et omfattende erfaringsgrundlag, som vi nu får ind på kroppen. Alle har ikke set det hele, men vi har alle været en del af den samme øvelse, og når vi samler erfaringerne, bliver det meget værdifuldt for den videre opbygning af regimentet."

Honnør: *Hvordan har øvelsen været vigtig for den enkelte soldat?*

"Alle er ude at løse opgaver, der minder om dem, de skal kunne håndtere i en skarp situation, og vi samarbejder på så mange

niveauer. Vores mekaniserede infanteribataljon opererer sammen med polske infanterienheder og vores værnepligtige indgår i øvelsen under Hjemmeværnet og løser reelle bevogningsopgaver. Alle vores soldater har under øvelsen fået en oplevelse af, at spillepladen er meget større end deres egen deling og kompagni. Nu kan de se de andre dele af bataljonen, raketkastere, HIMARS fra Polen og andre kapaciteter, der deltager i øvelsen. Det er med til at give dem erfaring og udvikle dem som soldater."

Honnør: *Er der noget, der gør dig særlig optimistisk her efter øvelsen?*

"Vores kommende 11-månedersværnepligtige skal integreres i operative opgaver. At vores nuværende fire-månedersværnepligtige er lykkedes med at løse operative opgaver i samarbejde med Hjemmeværnet, synes jeg peger godt fremad."

Den mekaniserede infanteribataljon samler de polske faldskærmssoldater op.

Menig Gødvad (til venstre) og menig Seest har blandt andet været indsat som vagter og optrådt i rollen som paramilitære rockere.

De 90 polske faldskærmssoldater bliver efter landing ved Raghammer samlet op af køretøjer fra den mekaniserede infanteribataljon og indsat i operationer sammen med de danske soldater.

Under Baltic Shield affyrede danskere og polakker øvelsesraketter fra henholdsvis Puls-systemer og HIMARS-systemer fra Bornholm. Samtidig blev der skudt med skarpe raketter fra det nordlige Polen.

Deltagere i øvelsen

– inklusiv støtte:

Bornholms Regiment – inklusiv værnepligtige og reservister

Danske Artilleriregiment med PULS-raketkastere

Frømandskorpset

Efterretningsregimentet. Blandt andet med droneenheder. (Flere af de øvrige deltagende enheder anvender droner i deres opgaveløsning)

Flyvevåbnet – luftkontrolenheder

Joint Movement Transport Organisation

Trænregimentet – sanitet og militærpoliti

Det Bornholmske Hjemmeværn

Hjemmeværnsenheder fra det øvrige Danmark – alle tre værn

Polske missilsystemer (HIMARS)

Polske luftbårne enheder (6. Luftbårne Brigade og 2. Recce Regiment)

Danske og polske fly, helikoptere og hjemmeværnets overvågningsfly

Danske og polske flådefartøjer

Værnepligtsrådet:

Husk at en værnepligtig er en kommende kollega

De værnepligtiges tillidsorganisation, Værnepligtsrådet, ser meget positivt på den nye værnepligt. Forventningen er, at funktionsuddannelse og operativ tjeneste vil skabe mere mening for de værnepligtige. Rådet minder dog om, at man i hele Forsvaret skal huske at se de værnepligtige som kommende kolleger. Ellers bliver det svært at holde på de unge.

Værnepligtsrådet

Forsvarsministeriet stiftede Værnepligtsrådet i 1968 som en interesseorganisation for værnepligtige.

Værnepligtsrådet befinder sig uden for Forsvarets kommandostruktur, hvilket sikrer at Værnepligtsrådet kan arbejde uafhængigt.

11-månedersværnepligten er godt i gang. Efter sommerferien tager de værnepligtige, der begyndte deres tjeneste i Haderslev, Karup og Frederikshavn i februar og marts, fat på den operative del af tjenesten. De bliver dermed i langt højere grad end tidligere værnepligtige "rigtige" kollegaer med de fastansatte.

Den udsigt vækker tilfredshed i Værnepligtsrådet, der er tillidsorganisation for de værnepligtige.

"Bredt set ser vi rigtig positivt på den nye værnepligt. I vores kontakt med de værnepligtige mærker vi en glæde over, at man som værnepligtig får mulighed for at bruge de kompetencer, man opnår under uddannelsen. Det vil skabe mere mening med tjenesten for de fleste værnepligtige. I fire-månedersværnepligten fik man kendskab til mange arbejdsområder, men det blev ikke til mere end at dyppe tåen. Vi ser meget frem til funktionsuddannelsen og den efterfølgende operative tjeneste, hvor de værnepligtige decideret får en funktion i kæden og i samarbejde med fastansatte skal løse egentlige opgaver," siger rådet.

Mødet med de fastansatte bliver afgørende

For Værnepligtsrådet er forholdet mellem de værnepligtige og de fastansatte afgørende for, om den nye værnepligt bliver en succes for både de værnepligtige og Forsvaret.

"Det er helt essentielt. Vi taler meget om vigtigheden af de værnepligtiges første møde med de fastansatte. Det er jo der, man sætter tonen for, om det er et sted, man har lyst til at være. Det er

noget af det, vi har fokus på, når vi kommer rundt og taler med folk i hele systemet, som har eller skal have med de værnepligtige at gøre,” slår rådet fast.

Værnepligtsrådet har ikke et fuldt dækkende billede af, hvilke operative opgaver de værnepligtige på de mange forskellige tjenestesteder skal have i den sidste del af deres værnepligtsperiode. Men rådet forventer, at de værnepligtige vil kunne løse opgaver, som i dag klares af fastansatte eller at værnepligtige kan udføre nogle af de nye opgaver, som Forsvaret skal løse. Rådet forventer derfor også, at tilgangen af værnepligtige kan betyde, at de fastansatte i højere grad bruges, hvor det kræver en højere grad af specialisering. Værnepligtsrådet er meget opmærksomt på, at mødet mellem de fastansatte og de værnepligtige vil stille krav til begge parter.

”Det kommer til at stille nogle krav til de værnepligtige at indgå i relationer med korporaler og konstabler, som ikke har haft noget med værnepligtige at gøre i 30 år. Men det kommer i endnu højere grad til at stille krav til de fastansatte om at tage imod de værnepligtige og byde dem velkommen ind i den kultur, der er på arbejdspladsen,” siger Værnepligtsrådet.

Ikke ligestillet, men lige meget værd

Værnepligtsrådet oplever, at der på alle niveauer i Forsvaret er lydhørhed over for deres synspunkter, og at der arbejdes på at skabe gode rammer for de kommende værnepligtige på tjenestestederne. Men der er stadig et stykke vej at gå.

”Der er steder i Forsvaret, hvor der er behov for, at tonen bliver ændret, og at der bliver gjort op med en unødvendig adskillelse mellem værnepligtige og fastansatte. Der skal gøres op med en kultur, hvor man måske bliver set ned på, alene fordi man er værnepligtig. For eksempel kan værnepligtige og fastansatte altså godt spise sammen og bruge det samme omklædningsrum i fitnesscentret. Det vil få de værnepligtige til at føle sig mere velkomne. Vi forventer ikke et forsvar, hvor man er ligestillet, for en værnepligtig kan selvfølgelig ikke være ligestillet med sin gruppefører. Men vi ønsker et forsvar, hvor man er lige meget værd, uanset om man er værnepligtig eller fastansat,” siger Værnepligtsrådet.

En anden tone og tilgang til værnepligtige handler ikke kun om et opgør med en forældet kultur. Det vil efter Værnepligtsrådets opfattelse også styrke Forsvarets mulighed for at holde fast på de værnepligtige.

”Mødet i kantinen eller i omklædningsrummet er en oplagt mulighed for uformelle samtaler mellem værnepligtige og konstablerne fra stående styrke. Og det kan være der, de værnepligtige hører om, hvorfor konstablen er blevet i Forsvaret, og dermed får bedre indsigt i jobmulighederne i Forsvaret, end deres gruppefører kan give dem. Lige nu er man i Forsvaret bedre til at vise de værnepligtige, at de kan blive sergent eller løjtnant, end til at vise dem, hvilke job der måske ligger lige til højrebænet. Et tættere forhold mellem værnepligtige og fastansatte vil kunne være med til at vise dem, hvilke job man som værnepligtig kan arbejde sig hen imod,” siger Værnepligtsrådet. 🗨️

DEN NYE VÆRNEPLIGT

Forsvarets værnepligt forlænges til 11 måneder for langt de fleste tjenestesteder og 12 måneder i Den Kongelige Livgarde og Gardehusarregimentets Hesteskadron. For de værnepligtige sergenter og løjtnanter vil tjenestetiden være 24 måneder.

Den nye værnepligt består af en basisuddannelse på fem måneder fulgt af seks måneders videre uddannelse og operativ tjeneste.

Kvinder har fået værnepligt i stedet for værneret pr. 1. juli 2025. Alle, uanset køn, som fylder 18 år efter den 1. juli 2025, vil nu automatisk få en indkaldelse til Forsvarets Dag. Antallet af værnepligtspladser øges fra knap 5.000 til 6.500, og antallet af unge, der indkaldes til Forsvarets Dag, fordobles fra 35.000 til op mod 70.000 om året.

Forsvarets tre værn og Specialoperationskommandoen får oprettet flere nye værnepligtsspor, blandt andet en ny patruljedeling ved Specialoperationskommandoen.

De første værnepligtige, der gennemfører 11-månedersværnepligten, begyndte den 1. februar 2026. Fra august 2026 indkaldes alle nye værnepligtige i Forsvaret til den nye værnepligt.

FOTO: EMMA SANJO

Tryghed, samtale og begejstring

Der er ikke én rigtig måde at være sergent på – i hvert fald ikke hvis man spørger de tre sergenter Martin, Silas og Caroline, der har ansvaret for undervisningen af de første hold 11-månedersværnepligtige. Når man er sig selv, bliver man en bedre leder, mener de.

TEKST OG FOTO: EMMA SANKO

SILAS

21 år, sergent, Hæren

Silas er i fuld gang med at forberede rekrutterne til dagens øvelse. Det første hold 11-månedersværnepligtige ved 1. Infanterikompagni på Haderslev Kaserne samles foran ham for at blive klædt på til dagens øvelse på skydebanen. Det er anden gang, han står foran et nyt hold værnepligtige. I mellemtiden er han blevet en leder, der tør vise sin personlighed, mener han.

Silas er 21 år og sergent og gruppefører for sit andet hold værnepligtige ved Slesvigske Fodregiment i Haderslev. Han blev færdiguddannet som sergent i 2024 og har fået ansvaret for at være med til at uddanne det første hold 11-månedersværnepligtige.

I dag er han bevidst om, at han har smidt noget af den maske, han trak på, når han stod op om morgenen. Som ny sergent troede han, at den eneste rigtige måde at være sergent på var den 'sure sergent', som aldrig viser, hvad der gemmer sig bag facaden. Derfor lagde han sin personlighed på hylden. Eller han skjulte den i hvert fald.

Han fandt dog hurtigt ud af, at det ikke var den måde, han ville være leder på. Det var udmattende for Silas, at han ikke kunne være sig selv.

"Som leder skal man være tro mod sig selv og den, man er. Man får ikke respekt ved at gemme sig bag en facade og lade som om, for det regner de værnepligtige hurtigt ud," siger Silas.

Når han nu står foran det nye hold 11-månedersværnepligtige, tillader han også sig selv at vise, at han kan begå fejl.

"På et tidspunkt lavede jeg en regel om, at hvis de værnepligtige efterlod deres gevær længere væk end ét spring, så skulle de kravle tilbage og hente det. Og så skete der selvfølgelig det, at jeg var så dum at glemme mit eget gevær. I stedet for at prøve at skjule det, valgte jeg helt åbenlyst at kravle hele vejen hen for at hente det," siger Silas.

For den unge sergent er det nemlig vigtigt at sørge for, at de værnepligtige ikke er bange for at træde ved siden af, men at de derimod er trygge ved at stille spørgsmål.

"Jeg vil gerne have, at de værnepligtige bliver gode soldater – gerne bedre end mig selv. Det er mit ansvar, at der er et trygt læringsmiljø, så de kan lære mest muligt, og det er der ikke, hvis jeg bare er unødvendigt hård hele tiden."

Som en del af deres værnepligt tager 1. Infanterikompagni til Grønland senere på året. Silas tager med som deres gruppefører.

Silas meldte sig som værnepligtig straks efter STX-eksamen i Nylborg. Han har tidligere spillet håndbold, dyrket mixed martial arts og kitesurfet i sin fritid.

Silas har fået mere fokus på relationen mellem ham og de værnepligtige efter forlængelsen af værnepligten til 11 måneder. For ham er det vigtigt, at de værnepligtige ikke er bange for at lave fejl.

21 år, sergent, Søværnet

I Frederikshavn er det første hold 11-månedersværnepligtige på vej ud for at besøge inspektionsskibet Triton. Bagerst i den lange række går Martin, holdets sergent, i samtale med en af de værnepligtige. I løbet af de første par uger af værnepligten gennemfører Martin en-til-en-samtaler med dem. Sådant får han flest mulige igennem værnepligten, mener han.

Den 21-årige Martin er sergent for det første hold 11-månedersværnepligtige ved Center for Maritim Uddannelse og Skibssikkerhed i Frederikshavn. Det er hans andet hold, og det er første gang, han står alene med ansvaret. Værnepligten færdiggjorde han selv i 2024.

Samtalerne er ikke obligatoriske, og det kan være svært at nå dem midt i et travlt uddannelsesprogram. Men Martin har haft gode erfaringer med en-til-en-samtalerne, og han prioriterer at afsætte tid til dem. Når han lærer den enkelte værnepligtige at kende, klæder det ham bedre på til at løse sin opgave som leder, mener han.

"Jeg taler blandt andet med dem om, hvor de kommer fra, og hvorfor de er her. Det giver mig et billede af, hvem de er, og hvad der motiverer dem," siger Martin.

Samtalerne styrker ifølge Martin hans evne til bedst muligt at håndtere den måde, de værnepligtige reagerer på, når de bliver pressede. Han bruger sin viden til at udfordre dem til at blive bedre.

"Hvis en værnepligtig fortæller mig, at vedkommende er her for at prøve sine grænser af, så bruger jeg det til at motivere og minde vedkommende om det, hvis han eller hun står i en situation, som er svært at håndtere," siger Martin.

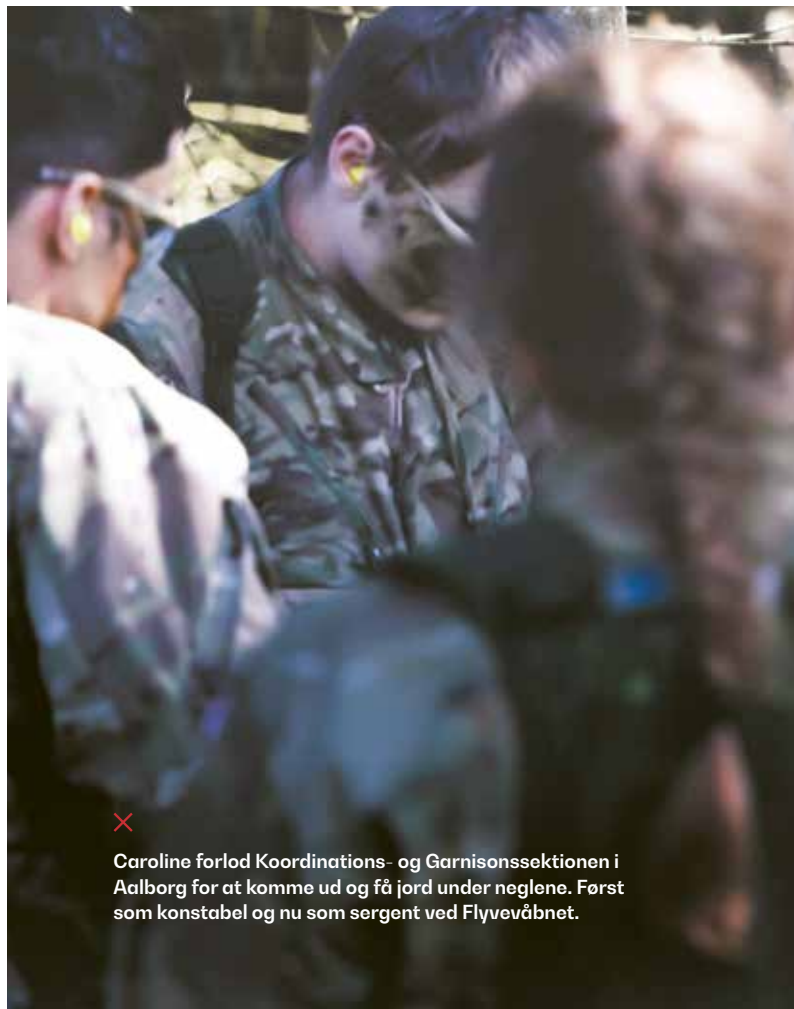
Det er en central del af Martins ledelsesstil, at han gør noget ud af at lære de værnepligtige at kende, men det skal ikke forveksles med, at han er venner med dem. Som Martin har lært på sergentskolen, kan det nemlig være en hindring for undervisningen. "Under andre omstændigheder kunne jeg godt være venner med nogle af dem. Men det skal jeg ikke være, for jeg er deres leder. Det bliver sværere at tage de rigtige beslutninger, hvis man kan lide nogle bedre end andre," siger Martin.

I sit hoved har han en skala, hvor der i den ene ende er en meget hård leder og i den anden ende en blød leder. Han mener selv, at han befinder sig et sted på midten. Efter en tilbagemelding fra de værnepligtige på det forrige hold om, at Martins undervisning til tider gerne måtte være hårdere, har han gjort sig nogle tanker om sin måde at være leder på.

"Hvis man gør undervisningen rigtig hård, så får man også rigtig meget ud af rigtig mange mennesker, men jeg kan være bange for, at man mister den sidste ene eller to. Bliver den derimod for blød, og kravene for lave, får man ikke udnyttet potentialet i delingen. Det er svært at ramme den perfekte balance."

På trods af tilbagemeldingen fra sit første hold værnepligtige har Martin efter en snak med sin leder besluttet, at han vil holde fast i sin egen stil indtil videre. Hvis han får en lignende tilbagemelding igen, vil han foretage ændringer i sin ledelsesstil, når han får sit nye hold værnepligtige til august.

Martin har tidligere dyrket sejlsport, hvor han blandt andet har sejlet Europajolle ved EM og VM. Efter afsluttet STX på Risskov Gymnasium påbegyndte han sin værnepligt ved Søværnet i Frederikshavn.

Caroline forlod Koordinations- og Garnisonssektionen i Aalborg for at komme ud og få jord under neglene. Først som konstabel og nu som sergent ved Flyvevåbnet.

25 år, sergent, Flyvevåbnet

I ly af skoven sidder Caroline sammen med sit hold værnepligtige og gør sig klar til næste øvelse. Patronerne bliver klikket på plads i magasinerne. Brillen og hjelme kommer på plads. Caroline giver den sidste besked, og så er der afgang mod heden, hvor 'fjenden' ligger i skjul. Det er her, Caroline er i sit es.

Hun er 25 år og underviser til daglig Flyvevåbnets første hold 11-månedersværnepligtige. Det er Carolines andet hold, siden hun blev uddannet som sergent i 2025.

Hendes egen værnepligt sluttede i 2022. I mellemtiden har Caroline udforsket andre sider af Forsvaret. Først som vagt ved Flyvestation Aalborg og siden ved Koordinationss- og Garnisonssektionen, hvor hun arbejdede med hvervning og vedligeholdelse af kompetencer for stampersonel.

Men hun savnede det, hun selv kalder en actionpræget hverdag, og derfor søgte hun tilbage til Karup, hvor hun først blev konstabel, senere overkonstabel og nu sergent ved Flyvevåbnet.

"Vores hverdag er at skyde og løbe og rengøre vores grej, få spist en masse mad sammen og prøve en masse ting, som man ikke får muligheden for andre steder. Det er bare fedt," siger Caroline.

Hun gør rigeligt brug af sin egen begejstring, når hun er leder for de første 11-månedersværnepligtige. Især når de giver udtryk for, at de vil det lige så meget som hende selv.

"Jeg synes, at det er fedt at kunne få lov til at give alle de ting, som jeg godt kan lide ved Forsvaret, videre til de værnepligtige," siger hun.

Caroline er i modsætning til mange af sine kollegaer ikke gået den direkte vej fra værnepligtig til sergent, og den vej, mener hun, har givet hende mange fordele. Hun oplever, at de 11-månedersværnepligtige har ekstra mange spørgsmål om, hvad der skal ske senere i deres forløb, og der kan Caroline bruge sin erfaring.

"De værnepligtige skal efter funktionsuddannelsen primært ud at fungere som vagter, og der er det jo heldigt, at jeg selv har været vagt. Så kan jeg i modsætning til mange af mine andre kolleger dele egne erfaringer," siger hun.

Når der er hvervningsmesse, bruger Caroline sit kendskab til jobmulighederne i Flyvevåbnet til at pege de værnepligtige i retning af noget, de interesserer sig for. Også til daglig gør hun meget ud af at forberede dem på den fremtid, der venter dem, hvis de vil fortsætte deres karriere i Flyvevåbnet.

"Hvis man skal arbejde i Forsvaret, så skal ting gøres ordentligt, og hvis man skal kunne holde til at være i systemet på lang sigt, så skal man være sund og rask og passe på sig selv. Det forsøger jeg at give de værnepligtige med videre."

Til maj rykker Caroline delvist til Flyvestation Skalsstrup, hvor hun skal være med til at videreuddanne de 11-måneders værnepligtige inden for deres funktionsuddannelse.

Caroline har tidligere brugt meget tid på ridning i sin fritid. Efter afsluttet HHX havde Caroline tre forskellige jobs i sit sabbatår. Hun arbejdede både i Kvickly, på lager og i et fitnesscenter, samtidig med at hun trænede op til sin værnepligt.

Martin ser det som en styrke, at han for nylig selv var værnepligtig. Han husker tydeligt, hvordan det var at stå på den anden side, og det bruger han til bedre at forstå de værnepligtige og deres reaktioner.

Nyt fokus på parforhold og udsendelse

Inspektionsfartøjet P571 Ejnar
Mikkelsen bryder is ved Grønlands
kyst i begyndelsen af marts 2018
Her hjælper Ejnar Mikkelsen et
fartøj fra Royal Arctic Line.
Foto: Jens Møller Hansen

Både en ny bog og en ny rapport beskriver de udfordringer, der kan opstå, når den ene part i et parforhold er på togt. I Søværnet er man opmærksom på udfordringerne og arbejder på en række initiativer, der skal forbedre forholdene for det sejlede personel og deres pårørende.

► ”Hun vil være i dialog konstant, og jeg får dårlig samvittighed. Jeg elsker hende, men det er, som om det ikke er nok.”

”Jeg har sat mit liv på pause, imens han har været væk – og derfor har jeg brug for, at der sker noget.”

Ordene tilhører parret Jonas og Louise og stammer fra bogen 'Når Hjemmefronten Kalder', som er skrevet i samarbejde med Søværnet og netop er udkommet. Sideløbende med bogprojektet har Søværnet fået udarbejdet en rapport om påvirkninger af personellet ved gentagne togter i Nordatlanten.

Det er krise- og organisationspsykolog Jacob Thorsen, der har skrevet bogen. Den er blevet til på baggrund af flere sejladser og mange samtaler med både udsendte i Søværnet og deres partnere derhjemme. Jacob Thorsen har været tilknyttet Søværnet på forskellig vis de seneste 15 år. Han har blandt andet været brugt som oplægsholder om de konkrete problemstillinger, der knytter sig til en udsendelse, og om hvordan det påvirker familieliv og parforhold.

I eksemplet med Jonas og Louise bliver den kløft, som kan opstå i et ægteskab, når den ene part forlader hjemmebasen for en tid, tydelig. Forskellige behov og forventninger kommer til udtryk som frustrationer hos begge parter. Hvor Jonas efter udsendelser altid længes efter ro og stilhed, længes Louise efter nærvær og oplevelser, og hendes dybe følelser opleves af Jonas som et pres.

”Vi skylder dem derhjemme både tak og respekt”

For Søværnet er udsendelsesmønstrene anderledes end i resten af Forsvaret. Typisk er medarbejdere i sejlede tjeneste skiftevis på seks til otte ugers togt og seks til otte uger hjemme. Og sådan fortsætter det.

For mange i Forsvaret er arbejdet enormt identitetsbærende og derfor meningsfyldt og givende. Men perioderne før, under og efter udsendelse kan både for medarbejderen og de

pårørende føles som en ond cirkel, der gentager sig igen og igen. Det grundvilkår forsøger bogen at beskrive.

I samme periode, som Jacob Thorsen har arbejdet på bogprojektet, har Søværnet fået udarbejdet en forskningsrapport om påvirkninger af personellet ved gentagne togter i Nordatlanten.

Rapporten er baseret på et omfattende antal spørgeskemaer og interviews med besætningsmedlemmer, der har Nordatlanten som deres faste arbejdsplads. Rapporten handler både om de fysiske forhold ombord på skibet og om de psykiske belastninger og udfordringer med kontakten til de pårørende derhjemme.

Chefen for Søværnskommandoen, kontreadmiral Søren Kjeldsen, har set frem til udgivelsen af både bogen og rapporten. Han mener, at de hjemlige relationer og anerkendelsen af pårørende er et yderst vigtigt område.

”Vi har måske ikke haft så meget fokus på vores medarbejderes nære relationer med dem derhjemme; de pårørende, kærester, ægtefæller, børn og forældre. Der er ingen tvivl om, at vi skylder dem derhjemme både tak og stor respekt, ligesom vi har et stort ansvar for at se på muligheder, der gør dagligdagen mere håndterbar for dem,” siger han.

Søren Kjeldsen genkender fra bogen selv de følelser, han og hans hustru havde, dengang han sejlede. Det at blive indelukket og fjern, før man skal afsted. Savnet, når man er afsted. Og perioden efter, man kommer hjem, hvor ikke alt er glæde og gensyn, men hvor der også er en tillid, der skal genoprettes.

”Pårørende yder en stor indsats, når vores medarbejdere er ude at sejle. Det ligger os meget på sinde at anerkende de pårørende og den store byrde, de står med. De har stor betydning for vores medarbejderes trivsel og evne til at løse deres arbejdsopgaver professionelt,” siger Søren Kjeldsen. Afhængig af baglandets opbakning

I Søværnet ser man lige nu på, hvordan man kan lette

Uddrag fra bogen *Når Hjemmefronten Kalder*

”**Hver udsendelse** føles som den samme historie. Ugerne op til drukner i praktiske ting, selvom vi prøver at være nærværende. ... Han er allerede mentalt på vej væk. ... Når han er taget afsted, bruger jeg en uge på at vænne mig til det hele. Jeg går i hi. ... Så rammer hverdagen – arbejde og børn – men indimellem kommer savnet. Jeg kan bryde sammen midt i madpakkerne, bare fordi jeg hører vores sang. ... Det går op og ned, indtil han kommer hjem. De første uger er fyldt med

småkonflikter. Sidste gang brugte vi en uge på at diskutere, om vores søn må se skærm under maden. ... Det er hårdt at finde hinanden igen – også selvom vi har savnet hinanden. ... Ja, selvfølgelig fylder det, at han skal afsted igen.”

”**Jeg er ikke bare** i et forhold med min mand. Jeg er i forhold med mange, men nok mest af alt Forsvaret. På mange måder lever jeg i en form for ufrivilligt polyamorøst forhold, hvor jeg ikke altid kan

forvente, at jeg er den vigtigste, for nogle gange kommer Forsvaret før mig.”

”**Jeg har styr på det hele**, børnene, huset, arbejdet – og så skal jeg fandeme også tale med hans familie, når de ringer ... Misforstå mig ikke. De er søde nok, men deres uro og spørgsmål er svære at tackle, når jeg selv har det svært ... Jeg skal sluge mange kameler.”

tilværelsen for medarbejderne og deres pårørende derhjemme. Der er blandt andet etableret en arbejdsgruppe, som skal finde frem til konkrete tiltag, der kan understøtte de familier, hvor den ene part har sejlende tjeneste i Søværnet.

Arbejdsgruppen kan blandt andet finde inspiration i det amerikanske forsvar, hvor pårørendeindsatsen er omfattende og veludviklet. Her anses støtte til soldaternes familie som afgørende for styrkernes kampkraft, rekruttering og tilknytning. Eksempelvis findes der en døgnåben tjeneste, der tilbyder gratis rådgivning, information og støtte til soldaterne og deres familier.

”Der er ingen tvivl om, at Søværnet trækker store veksler på sine medarbejdere i sejlende tjeneste, og at opgaveløsningen er afhængig af medarbejdernes bagland og baglandets opbakning til denne form for arbejdsmønster,” siger Helene Pristed Nielsen, som er specialkonsulent i Søværnskommandoens N1, Struktur og Personel.

I sit arbejde fokuserer hun på forholdene for Søværnets personel. Søværnet arbejder løbende på at forbedre og tilpasse vilkårene. Blandt andet er planlægningsgrundlaget for togtlængder reduceret til seks til otte uger ved sejlads i Nordatlanten, og der er – i lighed med det øvrige forsvar – indført mulighed for, at forældre kan fritages fra udsendelse, hvis de har børn under to år.

Mangler nogen at spejle sig i

De mennesker, Jacob Thorsen møder som psykolog, har især brug for én ting: At vide, at det, de oplever, er normalt. For når de opdager, at det, de kæmper med, er normalt, kan de sænke skuldrene lidt og gribe deres problemer an på andre måder.

Han oplever, at mange forsvarspartnere mangler nogen eller noget at spejle sig i. De kan se, at deres parforhold er anderledes end mange andres, og derfor kommer deres dynamikker til at føles unormale. Han har mødt flere par, der tror, at det er dem, der fejler, og at de derfor bliver nødt til at gå fra hinanden.

”Min opgave er at normalisere det og sige, at på nogle punkter er de lige så normale som andre, og så er der nogle helt særlige faktorer, der spiller ind. Det kan få dem til at reagere på forskellige måder, og det er normalt. Men det kræver, at parrene taler sammen,” siger Jacob Thorsen, som gerne vil give parrene en målestok for, hvad der er normalt, når den ene part er udsendt.

Muligheder og ikke kun begrænsninger

Med bogen har Jacob Thorsen yderligere et ærinde, nemlig at tale familielivet op. Han opfordrer til også at se muligheder og ikke kun begrænsninger.

Psykologen har mødt flere par, der selv har opdaget fordelene ved den særlige livsform, de har.

En ”søværnsfar” beskriver ifølge Jacob Thorsen fordelene ved at have perioder, hvor han er meget hjemme og dermed har mulighed for at være en førsteklases far. Når han er hjemme, er han fuldstændig til stede og kan for eksempel hente børnene tidligt.

Tilsvarende fortæller Jacob Thorsen om en pårørende, der har brugt tiden, hvor manden er væk, til at tage på håndværkskursus, sy gardiner, blive mester i regneark og så videre. ”Hun har opdaget, at hun er fucking sej!” 🍀

PREP-kurser

Som ansat i Forsvaret har du og din partner ret til at deltage i Veterancentrets PREP-kurser. Det kræver ikke veteranstatus at deltage. Find information om kurset på Veterancentrets hjemmeside via QR-koden.

✗

Kontreadmiral Søren Kjeldsen.
Foto: Forsvaret

✗

Organisationspsykolog Jacob Thorsen. Foto: Privat

BOGEN

Bogen 'Når Hjemmefronten Kalder' er skrevet af krise- og organisationspsykolog Jacob Thorsen. Bogen henvender sig til familier, hvor én er udsendt med arbejdet i kortere eller længere perioder langt fra hjemmet. Det kan både være med Forsvaret og i det civile, eksempelvis på boreplatforme i Nordsøen og på handelsskibe i de sydlige farvande.

Projektet, som bogen udspringer af, er et samarbejde mellem Jacob Thorsen, N1 i Søværnskommandoen samt Institut for Ledelse og Organisation (ILO) på Forsvarsakademiet.

Hensigten med projektet er at skabe bedre viden om og forståelse for, hvordan sejlede tjeneste eller andre former for tilbagevendende fravær fra hjemmet påvirker personalet og deres pårørende.

Projektet er finansieret af Mærsk. Søværnskommandoens N1's bidrag har været at skabe kontakt mellem Jacob Thorsen og de besætninger, han har sejlet med, samt løbende sparre med ham om prioriteringer og koordinere medsejlad.

Sideløbende med Jacob Thorsens bogprojekt har Søværnet fået udarbejdet en rapport om påvirkninger af personalet ved gentagne togter i Nordatlanten. Rapporten er udarbejdet af Veterancentrets Videnscenter og fokuserer på en lang række forskellige forhold, herunder psykiske belastninger.

Undersøgelsen og den efterfølgende rapport har ført til, at Søværnet har nedsat en arbejdsgruppe, der lige nu ser på mulige indsatser, som kan støtte medarbejdere i sejlede tjeneste.

Personelkommandoen arbejder sideløbende på at udarbejde et forligsinitiativ, FA5, med overskriften "Familien tættere på arbejdspladsen". Forligsinitiativet omfatter hele Forsvarets personel.

Initiativet er i en indledende behovsafklaringsfase, men der arbejdes blandt andet med at skabe en bedre og mere systematisk modtagelse af familier til ansatte, der flytter til nyt tjenestested, samt bedre mulighed for, at familiemedlemmer kan se tjenestestedet og for eksempel deltage ved særlige anledninger.

Qaqortoq – Kangerlussuaq tur-retur og tilbage igen

Arktisk Basisuddannelse er blevet til for at styrke den militære opgaveløsning, samfundssikkerheden, beredskabet og de grønlandske unges kompetencer. 26-årige Salik er en af dem. Han har blandt andet arbejdet som brandmand i sin hjemby Qaqortoq og har nu fået job som assisterende stationsspecialist i Kangerlussuaq.

LANDO

”Jeg følte ikke, at jeg havde brug for at gå i gymnasiet. Jeg skulle bare ud at tjene nogle penge og havde ikke nødvendigvis brug for mere uddannelse.”

26-årige Salik var i 2024 blandt de første 22 elever, der blev optaget på Arktisk Basisuddannelse (ABU). Ligesom størstedelen af befolkningen i Grønland havde han indtil da ingen anden uddannelse end de 10 obligatoriske år i folkeskolen. Ifølge Danmarks Statistik har lige under halvdelen af befolkningen uddannelse ud over folkeskolen. Tallet falder, jo længere væk fra Nuuk man bor.

Salik er den mellemste af tre søskende. Sammen med deres mor boede de med udsigt til den omkringliggende natur i Grønlands tredjestørste by, Qaqortoq, cirka 500 kilometer syd for Nuuk. Moren arbejder på sygehuset, og dér fik Salik job som portør. Fritiden blev brugt i fjeldet, i svømmehallen eller på computerspil. Fremtiden tænkte han ikke meget på. Lidt ved et tilfælde så han et Facebookopslag om Arktisk Basisuddannelse. Den forholdsvis korte varighed og muligheden for at bruge sine kræfter i naturen tiltalte ham. At skulle forlade hjembyen, familien og vennerne og flytte hele vejen til Kangerlussuaq var dog mindre tiltrækkende.

”Men jeg var villig til at tage chancen. Det er en once in a lifetime-mulighed og en oplevelse, jeg ikke ville gå glip af,” fortæller han i dag.

Adgang til videreuddannelse

Salik er en af flere grønlændere, der har brugt Arktisk Basisuddannelse og det efterfølgende perspektiveringsforløb som springbræt. I Saliks tilfælde først til et job som brandmand i Qaqortoq og siden som assisterende stationsspecialist i Kangerlussuaq.

Salik er ikke den eneste fra ABU, der i dag har beskæftigelse, som er relateret til Arktisk Basisuddannelse. For eksempel går en anden af kursisterne fra ABU Hold 1 i dag på skipperskole i Nuuk, og en tredje er ved at blive politibetjent. Tre elever fra ABU Hold 2, som ligesom Salik valgte at fortsætte på det efterfølgende perspektiveringsforløb, er netop blevet ansat ved ABU's stab og er i den forbindelse blevet udnævnt til marinekonstabler.

Dermed er en stor del af formålet med ABU nået. Uddannelsen er skabt for at give adgang til videreuddannelse med særlig vægt på uddannelser, der styrker Grønlands sikkerhed, beredskab og robusthed. Interessen har været så stor, at ABU allerede med Hold 2 blev udvidet fra 22 til 30 pladser. Når Hold 3 begynder i august, er tallet 44.

”Vi kan se, at grønlænderne er meget interesserede i at

passe på deres land og tage del i arbejdet med at sikre Grønland. Arktisk Basisuddannelse er en vej til begge dele. Hvis man ikke ender med at have sin daglige gang i Forsvaret, kan man få job, der er relateret til uddannelsen. Det kan være i politiet, brandvæsnet eller andre steder,” siger Søren Andersen, der er chef for Arktisk Kommando.

For Salik blev de første seks måneder i Kangerlussuaq et møde med hård fysisk træning og masser af teoretisk undervisning.

”Jeg elskede det! Jeg var især vild med at være ude i naturen og være på øvelser. Og så selvfølgelig skydebanen. Det var fedt,” husker han.

Mødet med det danske forsvar blev også et møde med en helt anden kultur end den, han var vant til. Men i stedet for at fokusere på forskellene har Salik valgt at fokusere på lighederne mellem de danske soldater og de grønlandske elever.

”Jeg synes egentlig ikke, at vi er så forskellige. Jeg snakker ikke så meget. Det gør de, men det er ok. Vi var en tur i Danmark i løbet af uddannelsen, og det er måske dér, jeg finder den største forskel. Naturen i Grønland er meget anderledes end i Danmark, og det betyder selvfølgelig noget for, hvordan man bevæger sig i terrænet. Nå ja, og så har vi jo ikke træer i Kangerlussuaq, så vi kan ikke lave en bivuaq. Når vi er på øvelse, sover vi i telt.”

En ny fremtid

Da det seks måneder lange basisforløb var overstået, valgte Salik sammen med størstedelen af de andre elever at fortsætte på det efterfølgende perspektiveringsforløb. Det betød seks måneder mere i Kangerlussuaq, men også mulighed for blandt andet at blive uddannet røgdykker. En mulighed, der skulle vise sig at blive meget værdifuld for Salik.

”Da vi sluttede perspektiveringsforløbet, tog jeg hjem til Qaqortoq og fik arbejde som brandmand. Det ville ikke have været muligt, hvis jeg ikke havde fået røgdykkeruddannelsen hos ABU. Og det er vigtigt, at de grønlandske unge ved det. For ABU giver os muligheder, vi ikke havde før. Mange har ligesom jeg ikke en gymnasial uddannelse, men her kan Arktisk Basisuddannelse give dig adgang videre,” konstaterer han.

Det skulle dog vise sig, at Salik slet ikke var færdig med Forsvaret. Da der et halvt år senere blev slået en stilling op som assisterende stationsspecialist hos Arktisk Kommando i Kangerlussuaq, søgte han den og fik jobbet.

”Jeg er stolt over at bære uniformen, og jeg er stolt over, at jeg som grønlander kan være med til at beskytte Grønland. Jeg elsker at være i Kangerlussuaq, og kollegerne er rigtig søde, så jeg har det virkelig godt her.”

Den geopolitiske situation, der præger verden i øjeblikket, bekymrer ham ikke:

”Jeg vil gøre, hvad jeg kan, og jeg er altid klar til at hjælpe.”

En fordel at tale grønlandsk

Saliks arbejde hos Arktisk Kommando i Kangerlussuaq består blandt andet i at hjælpe, når der lander militære fly i lufthavnen, og når der ankommer soldater. Han arbejder også med fordeling af værelser og vedligeholdelse af indkvartering. Derudover hjælper han med kommunikationen med lokale grønlandere. Her er det en klar fordel både at tale grønlandsk og forstå sproget og kulturen, siger Salik.

”Det er ikke alle grønlandere, der taler dansk, og dér er det rigtig godt, at jeg kan tale med dem og oversætte, hvis

det bliver nødvendigt. Jeg har ikke været i en situation, hvor det skulle bruges endnu, da jeg først lige er startet, men det er vigtigt, at der kommer flere grønlandere i Forsvaret i Grønland,” mener Salik og siger med eftertryk: ”Arktisk Basisuddannelse er et godt sted at starte.”

Salik er indtil videre ansat i to år i Arktisk Kommando, men han afviser bestemt ikke en forlængelse, hvis det kommer på tale. Arktisk Basisuddannelse har vokseværk og er under konstant udvikling. Det ser Salik mange muligheder i.

”Jeg vil helt sikkert gerne fortsætte i Forsvaret – og gerne her i Kangerlussuaq. Der er tale om, at jeg måske også skal hjælpe til med de nye elever på ABU. Nu må vi se.” 🛠️

Arktisk Basisuddannelse udvider igen

I alt 44 elever begynder på Arktisk Basisuddannelse den 13. juli. Det er det største hold nogensinde.

Arktisk Basisuddannelse (ABU) i Kangerlussuaq er i rivende udvikling. Siden uddannelsen åbnede med Hold 1 i 2024, er antallet af elever fordoblet. 44 elever begynder på uddannelsen 13. juli, og det betyder samtidig en opgradering af faciliteterne.

Førstesalen i ABU's hovedkvarter er blevet sat i stand, og der er nu belægningsstuer nok til at huse alle de kommende elever. Der er også igangsat renovering af Bygning 526, der tidligere har huset et civilt dronecenter. Bygningen skal bruges til militær fysisk træning, undervisning og andre aktiviteter.

De 44 nye elever – 28 mænd og 16 kvinder – kommer til at udgøre Hold 3. De møder ind til en uddannelse, der konstant er under udvikling og opgradering. Som noget nyt er det efterfølgende perspektiveringsforløb på ABU blevet tilføjet et dronemodul. Det er sket for at imødekomme det øgede behov for personel, der kan varetage droneovervågning.

”Behovet for droneflyvning og for at uddanne dronepiloter er vokset i Grønland. Det gælder både militært og civilt. Dronerne – navnlig de små droner – er et effektivt alternativ til helikoptere og overvågningsfly i forbindelse med eftersøgning og redning,” siger leder af Arktisk Basisuddannelse Mathias la Cour Vågen.

Han glæder sig over den store søgning til ABU.

”For det første er det positivt i forhold til styrkelsen af robustheden og de beredskabsmæssige kompetencer i Grønland. Det er jo uddannelsens primære formål. For det andet må den øgede tilslutning betyde, at vi gør noget rigtigt. Det er jeg selvfølgelig personligt meget glad for og stolt af.”

Arktisk Basisuddannelse

Arktisk Basisuddannelse blev etableret i 2024.

Formålet med uddannelsen er at styrke robustheden i den grønlandske befolkning og de beredskabsmæssige kompetencer i Grønland. Uddannelsen foregår primært i Kangerlussuaq på Grønlands vestkyst.

Den seks måneder lange uddannelse består blandt andet af militær træning, beredskabsopgaver og politifaglig uddannelse. Som en del af uddannelsen gennemgår eleverne også et maritimt modul, som delvist foregår i Frederikshavn.

Under et efterfølgende perspektiveringsforløb på op til seks måneder har eleverne deres daglige gang på for eksempel en politistation, en brandstation eller et af Forsvarets tjenestesteder i Grønland.

På det første hold blev der optaget 22 elever, hvoraf 19 gennemførte uddannelsen. På Hold 2 blev der optaget 30 elever, hvoraf 28 gennemførte. Til sommer begynder 44 unge på Hold 3.

De nye elever får ligesom resten af Forsvaret udleveret de helt nye geværer M/25, der erstatter M/10. De får desuden tilknyttet yderligere en instruktørassistent som konsekvens af det større antal elever, så der i alt er tre instruktørassistenter. Samtlige er rekrutteret fra Hold 2. ABU er desuden udvidet med yderligere en delingsfører, en gruppefører og en instruktør.

Der er ikke værnepligt i Grønland. Arktisk Basisuddannelse er derfor ikke en værnepligtsuddannelse, men uddannelsen kan ligesom den danske værnepligt bruges som adgang til en række uddannelser i Forsvaret.

Menneskelig ball

Chefsergenten Denis er en mand med en mission: At gøre Forsvaret i stand til at kæmpe og vinde i minus 30 grader - og derunder.

Denis' kontor ligner et mindre overskudslager. På et bøjlestativ kæmper jakker i sandfarve, MTS og hvid sløring – med og uden pelskraver – med chefsergentens M/69. I et hjørne ligger tre rygsække, og oven på og omkring et arkivskab i det modsatte hjørne står overdimensionerede læderstøvler og endda et par ski på 1,89 meter.

Den imponerede journalist vil selvfølgelig gerne vide, hvad langrendsski laver på en kaserne i Holstebro. "Det er backcountryski," retter Denis.

"Langrendsski er for smalle til at bære det udstyr, vi skal bruge. Der er heller ikke præpareret der, hvor vi træner." Denis er kontant, men aldrig uhøflig. Han er vant til at blive lyttet til. Hans ekspertise inden for det, man på engelsk kalder winter warfare, er internationalt anerkendt, og han har blandt andet stået på en talerstol i USA for at give amerikanske specialoperationsfolk gode råd om kamp i ekstrem kulde.

Chefsergenten Denis er Hærens førende ekspert i winter warfare – i praksis evnen til at kæmpe i minus 30 grader og nogle gange derunder. Han er forfatter til den 265 sider lange bog 'Kamptjeneste i vintermiljø' og skriver aktuelt – sammen med sine nordiske kollegaer – på en bog, der samler indholdet af hans egen bog om winter warfare og indholdet af lignende guider og manualer i én fællesnordisk instruktionsbog om emnet.

Denis har siden 2016 gennemgået en række kurser ved den svenske skole Subarctic Warfare Center i Boden, hvor han i dag er holdleder. Det betyder, at han er med til at planlægge kurser og vejlede de instruktører, der skal uddanne nye instruktører i løbet af de fire uger, et kursusforløb varer.

Han og en håndfuld andre eksperter, som han lidt spøge-

fuldt omtaler som sin ”kadre”, har desuden været instruktører for de danske soldater, der siden januar har gennemgået en grunduddannelse i vinter warfare i Kangerlussuaq.

I Arktis handler det om soldaten på jorden

Denis blev nærmest bogstavelig talt bidd af kulden, da han som operationsbefalingsmand ved Panserbataljonen, Jydske Dragonregiment (JDR), i 2016 blev sendt på vintertræningskursus i Nordsverige i forbindelse med den tilbagevendende øvelse Vintersol i Norrbotten i Sverige.

”Jeg faldt pladask for kulden og det her meget ekstreme miljø. Det er så ultimativt. Jo koldere det bliver, desto mindre er der plads til fejl. Ved minus 20 kan du måske gå lidt længere med våde handsker eller springe et måltid over. Ved minus 25 kan du slippe afsted med at lave én fejl, og ved minus 30 får du frostskafer af det mindste. Bare du rører ved metal, kan du få hvide fingre og sandsynligvis varige men,” advarer Denis og ser samtidig på en måde begejstret ud.

Med Forsvarets øgede tilstedeværelse i Grønland er behovet for vintertræning blevet mere konkret. Efter i årevis at have rendt Hæren på dørene om behovet for øget vintertræning og specialudstyr bliver konstabler og befalingsmænd nu sendt fra først det ene regiment og så det næste til Kangerlussuaq for ikke bare at lære, hvordan man overlever, men hvordan man kæmper effektivt.

”Det, jeg er mest fascineret af, er konsekvenserne. At du med den rette træning kan eliminere mange af dem. Uden træning er du fuldstændig eksponeret for en natur, der konstant prøver at slå dig ihjel. Men får soldaten den rette uddannelse, kan han eller hun indsættes til at løse en opgave. Vi kan sådan set sagtens sætte alle soldater til at løse en stationær opgave og bevogte et objekt ved at give dem så meget tøj på, at de ikke kan røre sig, men som gammel opklaringsmand vil jeg mene, at man er mest effektiv i bevægelse. Blandt andet skal du selv ved ekstrem kulde kunne bygge en bivouak, som du kan bo ret behageligt i og dermed aktivt gøre dig i stand til at løse en opgave. I dag kan ethvert forsvar klare meget med elektronik, men den dør jo ved minus 30. Så er det soldaten på jorden, det hele afhænger af.”

Minus 40 i Kangerlussuaq

Den tiltagende tilstedeværelse og uddannelse i Arktis til trods er der ifølge Denis et stykke vej endnu, før Danmark kan kaldes en arktisk krigsnation på niveau med vores nordiske kolleger.

”Norge, Sverige og Finland er så langstrakte lande, at de altid vil have en voldsom erfaring i at kæmpe i minus 10, 20, 30 og endda 40 graders frost,” konstaterer Denis.

For mange enheder i det høje nord er det ligefrem obligatorisk for kadetterne at være certificerede arktiske krigere, fortæller han.

Men med de erfaringer, især Denis og hans instruktørkolleger har samlet gennem de seneste 10 år, og ikke mindst erfaringerne fra det seneste halve års vintertræning i Kangerlussuaq, er der sket noget. Blandt andet i forhold til udrustningen, fortæller Denis, mens han kigger

Hærkommandoen om udbygning af vintertræning i Grønland:

Der er rigtig mange grønne lamper

Oberst Jesper Møller-Pedersen, chef for Operations- og Uddannelsesdivisionen, mener, at Hæren er godt rustet til den fortsat øgede tilstedeværelse i Grønland. Fokus er på bedre faciliteter og særligt vinterspecifikt materiel.

Hvad er perspektiverne for Hærens vinter warfare-træning i Grønland på den korte bane?

”For det første skal jeg understrege, at alt, hvad Hæren foretager sig i Grønland, sker i samarbejde med Arktisk Kommando (AKO), for det er AKO, der varetager opgaven. Vi støtter AKO.

Det, der ligger på mit bord, er at få forankret uddannelsen og øvelsen Arctic Endurance i en cyklus, som vi kan håndtere og videreformidle til enhederne. Fokus er desuden på tilvejebringelse af vinterspecifikt uddannelsesmateriel og uddannelsesfaciliteter, herunder bedre træningsområder. Derudover skal der etableres indkvartering. Vi støtter AKO med kræfter til koordination af øvelses- og uddannelsesaktiviteter, så vi skaber sikkerhed for, at vores aftryk i Grønland leveres i balance med og i koordination med lokalbefolkningen. Grønlænderne skal kunne se, at soldaternes tilstedeværelse skaber værdi. Når vi skal gennemføre uddannelsesaktiviteter uden for byområderne, er der typisk også andre mennesker, der gerne vil bruge terrænet. Det skal vi finde en vej igennem.”

Kan du fortælle mere om planerne for materiel og faciliteter?

”Jeg synes, der er grund til at være optimistisk. Vi er på vej i den rigtige retning, og der er flere grønne lamper på tavlen. Jeg tror, vi er endnu bedre rustet til den kommende vinter og uddannelserne i Grønland end tidligere.

Blandt andet anskaffes der mere materiel til understøttelse af de planlagte vinteruddannelser. Overordnet er vi rigtig godt stillet med den udleverede vinterudrustning. Når man opholder sig i arktiske områder, kan man dog møde ekstreme vejrforhold.

Nogle soldater har oplevet, at det har været virkelig koldt, og det har givet os vigtige erfaringer i forhold til vores materiel og udrustning. Der kan være behov for at supplere eller udskifte enkeltdele af vores materiel og udrustning, og det arbejder specialisterne med at finde løsninger på. I forhold til indkvartering ved jeg, at Etablisement- og Terrænkommendoen (ETK) arbejder på at tilvejebringe og etablere faciliteter til øvelsesstyrkerne i både Kangerlussuaq og Nuuk. Hensigten er at have faciliteter klar så hurtigt som muligt, og jeg tror, vi kan tage faciliteterne i brug inden den kommende vinter.”

Er der andre erfaringer, som er interessante for dig?

”Mit indtryk er, at soldaterne har fået en rigtig god oplevelse i rammen af øvelse Arctic Endurance. For mange er det en mulighed for

Ifølge Hærkommandoen er mange soldater motiverede for at deltage i øvelsesvirksomheden i Grønland.

Oberst Jesper Møller-Pedersen,
chef for Operations- og Uddannelsesdivisionen

at se de dele af kongeriget, hvor man sjældent kommer. Mit indtryk er også, at der er mange af vores soldater, som gerne vil yde en ekstra indsats og er motiverede for at deltage i øvelsesvirksomheden i Grønland. Det er attraktivt at modtage relevant uddannelse, se noget nyt og måske møde udenlandske enheder, som er der af samme årsag. Indtil videre har der været god mulighed for at udveksle erfaringer på tværs af de nationer, der har deltaget i øvelsen i Grønland. Jeg tror, det er medvirkende til, at mange er nysgerrige og motiverede for at deltage i aktiviteterne i Grønland.

I Hærkommandoen har vi udarbejdet en plan for øvelsesdeltagelsen i 2026, som er formidlet til Hærens regimenter. Den foreløbige tilbagemelding er, at regimenterne ikke har væsentlige udfordringer med at opstille og sammensætte øvelsesstyrkerne, hvilket jo er et positivt tegn for både opgaveløsningen og erfaringsindhentningen i Grønland på kort sigt.”

Hvordan ser du mulighederne for samarbejde med de andre nordiske lande?

”Vi har et godt samarbejde om vinteruddannelse på tværs af de nordiske lande. Vi har over en længere årrække opbygget en dansk vinterinstruktørkapacitet. Vi benytter NATO-kurser i Norden, som giver os mulighed for at vedligeholde vores ekspertise på vinterområdet på instruktørniveau. Der er etableret samarbejder om NATO Winter Warfare Instructor Course (NWWIC) i Norge og Nordic Winter Warfare Instructor Course i Sverige. Begge kurser leverer vi vinterinstruktører til og får efterfølgende kursister tilbage med instruktørfærdigheder. Instruktøren kommer ligeledes tilbage med yderligere erfaring til gavn for Hæren. Det samarbejde vil vi

videreføre, men det kan godt være, at det ikke bliver i helt det samme omfang som tidligere. Vi vil prioritere at gennemføre flere uddannelser, som understøtter det behov, vi har i Grønland.”

Kunne det komme på tale at tilknytte uddannelsesledere fra de andre nordiske lande til vores træning i Grønland?

”Jeg synes, at det er en helt naturlig vej at gå: At vi engang imellem har en eller flere instruktører fra de nordiske lande, som både leverer uddannelse, men som også indhenter erfaringer med uddannelse i Grønland. Vi skal sikre, at den gode modus, vi kører i Norden med udveksling af instruktører og erfaringer, også kommer til udtryk i Grønland. Øverst på min liste er desuden at få forankret vores uddannelse i Grønland som NATO-uddannelse. Det bliver næppe særlig vanskeligt, da vi allerede gennemfører uddannelserne i overensstemmelse med NATO-krav. Vi vil også se på mulighederne for at forankre vinterinstruktørkapaciteten ved enhederne. Vi har i øjeblikket en række meget kvalificerede instruktører, som støtter på tværs af enhederne, men det er en sårbar model, når der er brug for mere ekspertise.”

Chefsergenten Denis er forfatter til bogen 'Kamp-tjeneste i vintermiljø'.

National grunduddannelse

Uddannelse af enheder, der skal indsættes under vinterforhold, eller hvor vinterforhold kan forventes at indtræde, bør gennemgå den nedenfor beskrevne uddannelse, idet det vil skabe et stærkere fundament hos såvel enkeltmand som enheden. Ved uddannelsens afslutning skal soldaten have tilegnet sig grundlæggende viden samt begyndende færdigheder omhandlende:

- Klimaets påvirkning af mennesket under vinterforhold
- Kuldeskaders opståen samt behandling
- Tilpasning af påklædning i forhold til pålagte opgaver
- Navigering i snedækket terræn
- Opretholdelse af personlig hygiejne
- Klargøring, anvendelse og vedligeholdelse af udleveret brænder
- At tænde bål og holde ilden i gang
- Klargøring samt anvendelse af udleveret udrustning og våben

Kost

Da det kræver energi at producere varme, er indtag af ordentlig mad af særlig vigtig karakter, når man arbejder eller opholder sig i kolde omgivelser. Maden skal forsøges sammensat således: 60 procent kulhydrater, 30 procent fedt og 10 procent protein. Hvis det er muligt, skal man tilføje fedt til maden. Fedt indeholder dobbelt så meget energi som protein eller kulhydrat.

Kampkraft i kulden

Forskellige metaller leder varme bedre end vand. Derfor rører man ikke ved koldt metal uden brug af handsker, for eksempel ved opladning af magasiner. Den nedkølede effekt af metal nedsættes markant, hvis metallet tildækkes med tape. Tapening skal ske på termoflasker, værktøj, våbendele osv. Ved tapening på våben og andre genstande skal det tilsikres, at materiellets funktion opretholdes. Tapening skal gennemføres på selv de mindste metalgenstande, som kan komme i kontakt med bar hud. På den måde undgås kuldeskader.

Kilde: Kamp-tjeneste i vintermiljø, version 2

Grundlæggende vinteruddannelse for enkeltmand, Kangerlussuaq

Mikkel, konstabel, Slesvigske Fodregiment

"Igennem ice break-øvelsen har jeg lært, at man som enkeltkæmper fuldstændig er i stand til at genvinde selvkontrollen i det iskolde vand. Som soldat står man ofte over for opgaver eller udfordringer, der kan virke uoverskuelige, men ice break minder os alle om, at vi med et roligt sind og et skridt ad gangen altid kan gennemføre og komme på den anden side med et smil og en fornemmelse af at være uovervindelige. Evnen til at genvinde kontrollen og blive løsningsorienteret er noget, jeg vil tage med mig videre i mit soldater-virke såvel som i mit private liv."

T.K., chefsergent og instruktør

"I forbindelse med grundlæggende vinteruddannelse for enkeltmand er et af elementerne at kunne reagere korrekt ved gennembrud af is, en såkaldt ice break-øvelse, eller ved en anden hændelse, hvor soldaten bliver gennemblødt.

Øvelsen giver soldaten erfaring med at genvinde kontrol over sig selv efter mødet med det kolde vand, træffe de rigtige valg i forbindelse med at komme op af vandet samt vælge korrekt handling efterfølgende, således at soldatens evne til at videreføre taktiske opgaver bibeholdes. Hvis soldaten ikke formår at omsætte teori til praksis, øges risikoen for hypotermi væsentligt, hvilket under en operativ indsættelse kan være fatalt for opgavens løsning.

Øvelsen her i Kangerlussuaq gennemføres ud fra et velafprøvet koncept, som er udviklet af det svenske forsvars vintertræningsenhed.

En erkendt udfordring ved at gennemføre øvelsen her i Grønland er, at isen er tyk, endda meget tyk. Det kræver specialværktøj at skære hul i 80-90 centimeter is, hvilket har medført behov for at indkøbe motorsav med ekstra langt sværd. Ud over at forberedelsen tager lidt længere tid, ændrer det ikke ved øvelsens planlægning og indhold."

Ice break-øvelsen giver soldaten erfaring med begyndende hypotermi og er med til at træne soldaten i hurtigt efterfølgende at få tørt og varmt tøj på.

forelsket på en gigantisk støvle i kernelæder og med udtagelig uldfilt. Gore-Tex duer bare ikke i de temperaturer, han arbejder i.

"Vi har været nede i minus 40 i Kangerlussuaq. I januar var jeg på skydebanen, og der stod den på minus 30, men termometeret kunne heller ikke komme længere ned. Generelt er vi godt rustet med Forsvarets nye uniformer og især undertøjet, men jeg har anbefalet indkøb af specialudstyr, især i form af støvler og luffer, og der er heldigvis fremdrift," fortæller Denis.

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse bekræfter, at der i skrivende stund er indkøbt 700 par støvler af særlig kraftig kvalitet og med højere skaft. De 700 par er allerede leveret til Hæren. Efter planen vil der blive leveret yderligere 5.000 par i løbet af sommeren.

Opklaring og ekstremesport

Det ekstreme har nærmest klæbet sig til Denis hele hans voksne liv. Han har i snart 30 år dyrket en nichesportsgren kaldet adventure racing. Det er en konkurrence, der kombinerer orienteringsløb med for eksempel løb, kajak, klatring og/eller mountainbike. "Jeg havde snuset lidt til det, og da jeg var 20 år, mødte jeg et meget ambitiøst hold. De var alle sammen triatleter og i sindssygt god form. Men de kunne ikke vende et kort rigtigt. Så de spurgte mig, om jeg kunne tænke mig at være kortlæser på deres hold. Så tog det fart derfra," fortæller han.

Denis har en særlig evne til at skyde genveje, hvor han kan. Hans identitet er stadig fast forankret i at være den opklaringssoldat, han begyndte som for 30 år siden. Det handler om at gå forrest og løse opgaven på lettest mulige måde.

På alle hans udsendelser har det altid været håbet at komme med på Hold 1. Sådan var det i januar i Kangerlussuaq, og sådan har det for eksempel også været på Interflex, hvor Denis var blandt de første på matriklen som instruktør for ukrainere, der blev trænet i Storbritannien af blandt andre danske instruktører.

"Der er tit lidt friere tøjler på Hold 1. Vi lander, vi niker til hinanden, og så kører vi - inden begrænsningerne begynder at opstå. På Interflex havde jeg en arbejdsuge på 107 timer. Og jeg nød det. Det var selvfølgelig også hårdt, men der stod jo nogle ukrainere, der skulle have mest muligt ud af kurset, og de havde ingen arbejdstidsregler. Generelt skal jeg, når jeg er ude, også kunne se min familie i øjnene og vide, at der er en grund til, at jeg er væk fra dem. Det er ikke for at sidde på et værelse. Jeg har dårlig samvittighed, hvis ikke jeg laver noget."

Blandt andet på grund af hans ulyst til at spille tiden

Denis' soldateridentitet er stadig forankret i at være den opklaringssoldat, han begyndte som for 30 år siden. Det handler om at gå forrest og løse opgaven på bedst mulige måde.

Særlige Arktis-støvler anskaffet

Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) har anskaffet en særlig vinterstøvle fra den britiske producent Altberg. Støvlen er udviklet med henblik på brug i Grønlands kolde og tørre vejr. Den er lavet i kraftigt skind og har et højere skaft end almindelige kampstøvler. Sålen er udstyret med såkaldt arctic grip, som er knopper af gummi og glaspartikler, der gør det nemmere at stå fast på glat og iset underlag. Støvlen er bredere end normalt, da man har prioriteret god isolering samt plads til tykkere sokker. 700 par er allerede leveret til Hæren. Efter planen vil der blive leveret yderligere 5.000 par støvler i løbet af sommeren.

og af hensyn til sin familie har Denis fået lov til at have sin dagligdag på et kontor på Dragonkasernen – en løbetur fra sin bopæl – snarere end ved sit nuværende regiment i Haderslev. Her i Holstebro er han omgivet af sit udstyr og i øvrigt, og ikke uvigtigt, en af sine nærmeste instruktørkolleger.

”Vi sparrer tit sammen. Det fungerer ofte sådan, at jeg har en masse ideer, som jeg vender med ham, og så kommer han med sin mening, som ofte er, at det, jeg foreslår, ikke har gang på jord. Så er den jo lukket,” konstaterer Denis let selvironisk.

For at blive en af hans nærmeste kolleger går vejen gennem et fire uger langt instruktørkursus i Sverige. Generelt skal man ifølge Denis være en god infanterist, være i god form og have gode engelskkundskaber, da al undervisning i Sverige foregår på engelsk. Og så skal der være noget ”menneskelig ballast” i dem, som Denis formulerer det.

”Det kan godt være, personen er voldsomt dygtig, men hvis han eller hun er helt uomgængelig, så duer det ikke, når vi skal være sammen i fire uger. Det er lange dage, vi er trætte, og vi bor tæt sammen. Så giver det jo nogle gnidninger. Så når vi tager nye folk ind, bliver de valideret af os alle sammen. Hvis meldingen er, at ham eller hende kan man godt arbejde sammen med, så går jeg i dialog med personens bataljon, og så tager vi praktikken derfra.”

Ikke mindst skal man selvfølgelig kunne klare kulden. Denis fryser ligesom alle andre mennesker, men han lader sig ikke gå på af det. Folk, der har været på fire ugers vintertræning i Arktis, kan godt bestå uden at være særlig resistente, men de bliver aldrig instruktører.

”Når vi kører kurser, er det sindssygt vigtigt, at jeg ikke skal stå og tale til folk, der bruger al deres mentale kraft på at holde varmen. Så modtager man ikke læring.” ❄️

Fra Brunssum til Norfolk:

Større nordisk magt og større nordisk ansvar

Kongeriget og hele Norden er nu samlet i ét hovedkvarter. Resultatet er et stærkere Norden i NATO. Det vurderer både militæranalytiker Esben Salling Larsen fra Forsvarsakademiet og oberstløjtnant Rasmus Jensen fra Joint Force Command Norfolk.

Norfolk, Virginia er blandt andet takket være en gigantisk flådestation, der tæller over 75 amerikanske krigsskibe, et knudepunkt for USA's militær. I området bor omkring 85.000 soldater fra ind- og udland.

En af dem er den danske oberstløjtnant Rasmus Jensen. Han er afdelingschef for strategisk kommunikation (StratCom) i Joint Force Command Norfolk (JFC Norfolk) og har blandt andet skrevet en stor del af befalingen for Arctic Sentry, der er paraplybetegnelse for alle NATO-øvelser med øget tilstedeværelse i high north - altså Arktis og Nordatlanten.

Lige præcis skærpet opmærksomhed på high north som bolværk mod den stigende russiske interesse i området var formålet med beslutningen om at oprette JFC Norfolk ved et NATO-topmøde i 2018. I dag er det regionale NATO-hovedkvarter stadig under udvikling og tæller kun lidt over halvt så mange medarbejdere, som arbejder i JFC Brunssum og JFC Naples i henholdsvis Nederlandene og Italien.

Men 5. december 2025 fik udviklingen af JFC Norfolk en kæmpe hestesko. Sverige, Finland og Danmark, der indtil da havde hørt under Brunssum – og det på trods af at Grønland hørte ind under Norfolk – blev officielt flyttet fra Brunssum til Norfolk. Det skete ved en fælles ceremoni i Helsinki. Blandt andet på grund af den danske og svenske tilstedeværelse i Baltikum vil de nordiske lande ikke kunne nedprioritere Brunssum helt, men det er Rasmus Jensens forventning, at han snart får en del nye både danske og nordiske kollegaer. "Da jeg startede for to år siden, tror jeg, vi var omkring 120

Værnsfælles kommandoer

NATO har tre værnfsælles kommandoer (Joint Force Commands) på det operative niveau. De er navngivet efter deres geografiske hovedkvarter, henholdsvis: JFC Brunssum i Nederlandene, JFC Naples (altså Napoli) i Italien og Norfolk i USA.

De tre kommandoer planlægger, eksekverer og fastholder inden for hvert sit geografiske domæne NATO-operationer af varierende omfang.

Danmark har af historiske årsager hørt under JFC Brunssum, hvorimod Grønland og Færøerne har hørt under JFC Norfolk, der har Arktis og Nordatlanten som ansvarsområde. Men nu er hele kongeriget samlet i JFC Norfolk ansvarsområde.

ALLIED JOINT FORCE COMMAND NORFOLK

Esben Salling Larsen
Militæranalytiker
ved Forsvarsakademiet

Forsker:

USA vil hellere end gerne overlade ansvaret

Det kan virke paradoksalt, at USA gerne vil overlade styringen af det eneste amerikansk-baserede regionale NATO-hovedkvarter til europæerne. Men det er alt sammen en del af en større strategi. Det vurderer Esben Salling Larsen, der er militæranalytiker ved Forsvarsakademiet.

”Det er en del af den amerikanske dagsorden, at Europa skal tage et større ansvar i NATO. Når vi selv får ansvar for at skrive planerne, får vi også selv ansvar for at stille styrkerne til at fylde planerne ud,” siger Esben Salling.

Det flugter da også med, at amerikanerne har besluttet at trække 5.000 tropper ud af Tyskland.

Esben Salling mener ikke, at man skal undervurdere den symbolske betydning af USA's NATO-relaterede beslutninger.

”De operative kommandoer er selvfølgelig militære, men man skal ikke tage fejl af, at der ligger en politisk hensigt bag.” 🔄

Forsvarschef general Michael W. Hyldgaard mødtes 5. december 2025 i Helsinki med forsvarscheferne fra Sverige og Finland for at markere de tre landes overgang til Joint Force Command Norfolk.

Fra venstre ses den svenske forsvarschef general Michael Claesson, den finske forsvarschef Janne Alpertti Jaakkola, forsvarschef general Michael Hyldgaard.

Joint Force Command Norfolk

Etablering (2018-2019)

Joint Force Command Norfolk blev oprettet som følge af NATO-topmødet i Bruxelles i 2018. Kommandoen blev officielt aktiveret af NATO's Nordatlantiske Råd 26. juli 2019 for at styrke det transatlantiske forsvar og imødegå regionale udfordringer.

Indledende operativ kapacitet (2020)

17. september 2020 opnåede JFC Norfolk indledende operativ kapacitet, også kaldet Initial Operational Capability, IOC. Det betød, at kommandoen kunne begynde at løse operative opgaver.

Strategisk udvidelse (2025)

I december 2025 blev kommandoens ansvarsområde udvidet til også at omfatte de nordiske allierede Danmark, Finland og Sverige. Udvidelsen skete som følge af alliancens udvidelse og NATO's øgede fokus på forsvar af Arktis og Nordatlanten.

personer. Nu har vi passeret 420. Den udvikling har Danmark i høj grad bidraget til, og vi har en del jobopslag ude. Vi håber, vi ser nogle nye kollegaer til sommer," siger Rasmus Jensen.

De primære nationer, der nu er samlet i hovedkvarteret i Norfolk, er altså Sverige, Finland, Norge, Danmark, Tyskland og Storbritannien. For første gang nogensinde vil den øverstbefalende for JFC Norfolk være en ikke-amerikaner, nemlig en britisk admiral, hvilket dog endnu ikke er effektueret.

Nordisk forsvarskoncept i NATO

Alt i alt giver udviklingen af og udflytningen til JFC Norfolk større muligheder for et fællesnordisk samarbejde i NATO. Det siger Esben Salling Larsen, der er militæranalytiker ved Forsvarsakademiet.

"Selv om det bliver en brite, der kommer til at sidde på toppen, giver det store muligheder for at skabe et selvstændigt nordisk forsvarskoncept i NATO," siger han.

Med mulighederne følger dog også et kæmpe ansvar. En joint force command har potentielt mulighed for at tage kampen op i tilfælde af angreb – altså før et samlet NATO kan blive enig om at påberåbe artikel 5.

"Et hovedkvarter skal kunne iværksætte og føre et forsvar selvstændigt. Det betyder, at de nordiske lande får stor indflydelse på de regionale planer og dermed også på styrkemålene. Det er kommandoens planer, der er grundlag for styrkemålene, og det giver selvfølgelig fint mening: At det er planerne, der dikterer, hvilke styrker man har brug for. Hvis Danmark gerne vil have indflydelse, kræver det selvfølgelig, at vi bidrager med officerer til den stab, der sidder med planerne," konstaterer Esben Salling Larsen, der vurderer, at Danmark derfor er nødt til at slanke sin tilstedeværelse i andre af NATO's stabe.

Han mener desuden, at de nordiske lande skal skynde sig med at færdiggøre de lokale hovedkvarterer, der længe har været under opbygning: Blandt andet et landmilitært hovedkvarter i Finland, et luftmilitært hovedkvarter i Norge og muligvis et specialoperationsstyrkehovedkvarter i Danmark – og derefter holde fælles øvelser med henblik på en fællesnordisk forsvarsplan. Som han siger:

"Vi skal gøre det samme, som vi gør i forvejen. Bare mere." Noget tilsvarende siger Rasmus Jensen fra Virginia.

"De nordiske landes militære ledelser har en hyppig mødefrekvens, og hærcheferne har allerede synkroniseret deres landplaner. Det profiterer vi af her i Virginia. Det betyder, at meget af vores arbejde allerede er gjort," siger Rasmus Jensen. At de nordiske lande træder ind i et hovedkvarter, der kun delvist er bygget færdig, betyder ifølge Rasmus Jensen, at der er mulighed for hurtigt at implementere egen kultur og egne arbejdsmetoder, hvilket vil spare tid.

"Vi har en unik mulighed for at gøre det på en nordisk/britisk måde. Jeg mener, vi har en fælles kultur for, hvordan vi udfører stabsarbejde, og der ligger desuden en masse arbejde i NORDEFCO, vi kan bygge videre på. Min personlige holdning er, at Norden har gode muligheder for at tage ansvar og påvirke fremtiden for Joint Force Command Norfolk" 🛡️

FEATURE

4X4

MERCEDES-BENZ

TOTALBREDE (MED SPEJLE)

1,999 METER

MAKSIMAL SIDEHÆLDNING

28 GRADER

MOTOR:

4-TAKT DIESEL MED
6 CYLINDRE I RÆKKE

MED 2-TRINS TURBOLADER
OG LADELUFTKØLER

AKSELAFSTAND

2,850 METER

249

MAKSIMAL EFFEKT

HESTEKRÆFTER

63500

TOPFART:

160

KILOMETER I TIMEN

GEARKASSE:

Automatisk med momentomformer. Ni fremadgående og et bakgear

4

BESÆTNING:

Op til fire personer med udrustning, fordelt med to personer på forsæder og to personer på bagsæder

3.0 L

SLAGVOLUMEN

2.925 CM³

VÆGT (køreklar)

2.685 KILO

TOTALLÆNGDE

4,841 METER

ØSTRIJSK MUSKELBUNDT

Det terrængående køretøj Geländewagen Diesel (GD) har været et ikon i Forsvaret i mere end 40 år og har kæmpet sig gennem terræn over hele verden. Nu melder det nyeste skud på stammen sig klar til at føre arven videre.

Vi står på toppen af en bakke i øvelsesterrænet nær Aalborg Kaserne. Kigger man ud over kanten, tvivler man på, om man overhovedet kan komme ned – og det vel at mærke til fods. For foden af bakken holder en af Forsvarets nye Mercedes-Benz G350d'er med motoren let brummende, mens den roligt nærmer sig. Da den når foden af bakken, går den til angreb på det, der må være terrænets mudrede svar på Mont Ventoux. Selvom karrosseriet bliver slynget fra side til side, forbliver hjulene solidt i sporet. Sand og vand sprøjter under hjulene og farver sidespejlene brune. På få sekunder er den oppe på toppen, som om det var det letteste i verden. Uden tøven og uden at miste momentum fortsætter den sin færd rundt i det nordjyske terræn.

Det var i 1985, at den første Geländewagen Diesel – Geländewagen direkte oversat betyder terrænbil – fandt vej til det danske forsvar. Siden er GD'erne løbende blevet opdateret med nye modeller med fem til ti års mellemrum, og har altså nu været en fast del af Forsvarets opgaveløsning i ind- og udland i over 40 år.

Fra rå mekanik til intelligent teknologi

Ud af bilen træder oversergenten Frederik. Han er instruktør ved Trænregimentet i Aalborg og er en af dem, der skal uddanne fremtidige instruktører på bilen.

”En af de mest markante ting, man lægger mærke til, er, at den har langt flere kræfter end de tidligere modeller. Den skal ikke have lige så meget gas for at nå lige så langt,” fortæller Frederik.

Til stede er også seniorsergenten John, der sammen med Frederik og tre andre kolleger udgør hele teamet.

Teamet bærer flere kasketter. De er en blanding af køreinstruktører, vejledere, testkørere og noget helt fjerde. En af teamets store opgaver har været at udsætte den nye Mercedes-firehjulstrækker for en lang række prøvelser svarende til den måde, den gamle GD er blevet brugt på.

”Den nye model har flere forskellige sikkerhedsfeatures. Det er nok

ikke noget, den gennemsnitlige kører vil lægge mærke til i det daglige. Men kommer man for eksempel ud i kritiske styre- eller bremsesituationer som her i terrænet, så opfører den sig anderledes. Derudover har den mange generelle forbedringer: Den har bedre komfort, larmer mindre og er nemmere at køre i,” fortæller John.

Den nye G350d er udstyret med ny offroad-teknologi, hvor det automatiske firehjulstræk gør den endnu mere egnet til terræn. GD'ens udvikling over de seneste 50 år kan med lidt god vilje sammenlignes med den udvikling, den britiske Land Rover har været igennem: Fra et forholdsvis simpelt stykke værktøj til en langt mere alsidig og komfortabel køreoplevelse. Eller mere enkelt: fra rå mekanik til intelligent teknologi.

Alle typer veje og strækninger

Det er Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), der står bag indkøbet af i alt 1.000 nye GD'er, som på sigt skal erstatte de tidligere modeller i hele Forsvaret. Da Forsvarets biler kører både på motorvej, landevej og i terræn, har evnen til at gøre alle dele godt været en vigtig del af FMI's udbudsproces, der har været i gang i årevis. I 2024 påbegyndte FMI en række test med repræsentanter fra Hæren, Hjemmeværnet og Etablisement- og Terrænkommendoen. Det er særligt evnen til at kunne køre gnidningsløst på alle typer veje og strækninger, der har været udslagsgivende for valget af G350d.

Både udbud og test har været så omfattende, at FMI endda har truffet beslutninger om, hvilke dæk der passer bedst til Forsvarets behov. Valget er faldet på en dæktype, hvis egenskaber passer til 70 procent kørsel på landevej og 30 procent terrænkørsel. En

De fem indkøbte varianter

En basisvariant til Hæren:

Hovedparten af de nye G-klasser bliver leveret til Hæren og skal både anvendes operativt i forskellige enheder og til uddannelsesbrug.

En variant til Hjemmeværnet:

Med tagmonteret affutage (ringmount) til let maskingevær. Denne variant vil udgøre ryggraden i Hjemmeværnets motoriserede overvågningsenheder, som er spredt over hele Danmark.

En variant til indsatsledere i Flyvevåbnet:

Skal bruges på de danske flyvestationer.

En variant til Militærpolitiet:

Variante skal løse de traditionelle militærpolitiopgaver og er en én til én-udskiftning af de udslidte køretøjer. Militærpolitiet bruger i dag.

En variant til Etablisement- og Terrænkommendoen:

Til brug for støtte til skydebaner og arealpleje m.m.

anden stor forskel på den gamle GD og den nye er, at rattet ikke ryster ved høje hastigheder.

En åbenlys forskel på den nye og den gamle GD er selvfølgelig størrelsen. Den har gradvist taget på i vægt og har tilsvarende fået mange flere hestekræfter. De seneste modeller, GD270 og GD280, havde henholdsvis 156 og 184 hestekræfter mod G350d's 249.

En lighed til gengæld er, at både de gamle og de nye biler kommer fra den samme østrigske fabrik i Graz, som har været Mercedes-Benz' faste samarbejdspartner siden 1979. Graz er ud over at være Østrigs næststørste by også kendt for knallerten Puch Maxi, fodboldklubben Sturm Graz og Hollywood-stjernen Arnold Schwarzenegger, der er født i den nærliggende by Thal i Steiermark. Det er ikke svært at forestille sig en actionfilm, hvor ét østrigsk muskelbuntet kører rundt i et andet.

Er det en GD?

Selvom den nye G-klasse er døbt G350d, er det rart at få bekræftet, om det fortsat er korrekt at kalde den for GD. G350 og dens søskende med henholdsvis otte cylindre og elmotor er også kendt som G-Wagen – eller på amerikansk G-Wagon – og er i hiphopkulturen blevet et vartegn for adskillige kunstnere. Post Malone hylder simpelt hen køretøjet med teksten: "G-Wagon, G-Wagon, G-Wagon".

Da Forsvaret alene får udleveret dieselversonen, holder Frederik og hans kolleger fast i den legendariske forkortelse.

"Det er jo en Geländewagen, og den kører på diesel, så det er ikke forkert at bruge det. Vi kalder den selv stadig for GD i daglig tale," konstaterer Frederik.

De nye biler leveres af Ejner Hessel, og der er indgået i alt to rammeaftaler: En anskaffelsesrammeaftale og en serviceaftale, der sikrer vedligeholdelsen af køretøjerne i op til 28 år. Ud over køretøjer omfatter anskaffelsen også initiallogistik og reservedele, specialværktøj samt uddannelse af instruktører. De nye køretøjer skal på sigt åbne mulighed for nye opgaver inden for motoriseret overvågning i Hjemmeværnet og operative opgaver i Forsvaret. Det betyder, at en del af de nye køretøjer opbygges med tagmonteret affutage (ringmount) til let maskingevær.

Der vil blive indkøbt fem forskellige varianter, som bliver specialiseret til opgaveløsningen hos Hæren, Hjemmeværnet, Flyvevåbnet, Militærpolitiet og Etablisements- og Terrænkommendoen.

Alle som én kan de dog det samme: nemlig at transportere personel fra start til slut. Det kan den nye GD til fulde – og ovenikøbet med et smil på læben, som Frederik fra Trænregimentet beviser, da vi kører gennem en overdimensioneret vandpyt på vej hjem til garagen:

"Man ved, det har været en god tur, når der er blevet smasket mudder op på taget." 🚗

EN GOD KØREK

BLIVER IKKE KUN SKABT BAG RATTET

Frederik

Oversergent (OS)

Rolle:

Kursusleder og instruktør

Været i Forsvaret siden:

2009, hvor han i en årrække var ved Ingeniørregimentet frem til 2011. Herefter fem år på Aalborg Universitet, hvor han læste en kandidatgrad i idræt.

Efterfølgende:

2017:

Startede igen i Forsvaret ved Trænregimentet i Aalborg. Her blev han sektionsfører for en transportsektion i forsyningskompagniet i nogle år og senere næstkommanderende.

2023:

Blev en del af S7, som seks måneder senere blev til Kursussektionen under Tjenestegrensafdelingen, hvor han i dag er kursusleder og instruktør.

John

Seniorsergent (SSG)

Rolle:

Leder, kursusleder, instruktør og sagsbehandler for teamet

Været i Forsvaret siden:

2004 (efter nogle år i det civile efter sin værnepligt i 1996-1997)

Efterfølgende:

2005:

Uddannet bjærgningskommandør

2007:

Uddannet køreassistent

2009:

Uddannet køreinstruktør

2012:

Instruktør ved Kursussektionen under Tjenestegrensafdelingen, hvor han i dag er leder. Frem til 2023 hed afdelingen S7.

John har i mellemtiden været udsendt flere gange til både Irak og Afghanistan.

Ved Trænregimentet står fem medarbejdere for at uddanne samtlige instruktører og assistenter på størstedelen af Hærens hjulkøretøjer. Her er indsigt i både terrænet og teknikken under kølerhjelmene lige så vigtig som færdighederne bag rattet.

Gårdspladsen ligner nærmest en demonstration af rå kraft. Omringet af gule murstensbygninger og garager står et eksemplar af stort set alle Hærens hjulkøretøjer på række. En Piranha indtager frontpladsen side om side med en HX 77'er, den pansrede SX 45 og flere GD'er, som soldater i pendulfart bevæger sig frem og tilbage for at inspicere og vedligeholde.

Bag et af vinduerne ud mod gården holder Kørsel-Bjærgning-Vedligeholdelseelementet til.

Kørsel-Bjærgning-Vedligeholdelseelementet er en del af Kursussektionen under Tjenestegrensafdelingen ved Trænregimentet. Teamet består af fem medarbejdere, hvoraf to er seniorsergenten John og oversergenten Frederik. Sammen med deres tre kolleger står de for at uddanne instruktører på Forsvarets hjulkøretøjer.

Når teamet skal uddanne nye instruktører og assistenter, er det ikke alene læren om køretøjerne, der er i fokus. Det gælder også viden om det terræn, de skal køre i, og om mekanikken, der får det hele til at fungere. Som kører har man ifølge teamet ikke alene ansvaret for at komme fra A til B. Man har også ansvaret for, at det bliver gjort på det bedst oplyste grundlag og med mindst mulig risiko. Det er nogle af de ting, de bliver uddannet til at have in mente, når kursisterne selv skal ud og lære fra sig.

"Vi lærer kørerne at træffe de rigtige beslutninger, når det gælder. Udfordringen kan ligge i, at du måske skal køre ned i en grøft, op ad en bakke eller gennem vand, men aldrig har prøvet det før. Kan jeg tonse igennem, eller holder jeg stille midt i vandet om tre sekunder? Vi lærer kørerne at forstå og analysere

terrænet og, hvordan de bedst bevæger sig gennem det,” fortæller Frederik og uddyber:

”Kursisterne bliver undervist i hele tiden at overveje: Hvad er det mest sandsynlige, der kan ske – og hvad er det værste, der kan ske?”

Kendskabet til køretøjet er afgørende. Et køretøj kan sætte sig fast, en kampvogn kan miste et bælte – og pludselig er man immobiliseret og et lettere mål.

”Man ser det jo i Ukraine. Hvis køretøjer bliver stationære, er der meget hurtigt en drone, der får sigte på dem, og ikke lang tid derefter kan de blive angrebet,” konstaterer oversergenten.

Det kan se let ud, når både Frederik og John kaster GD'en rundt i terrænet nær kasernen, og de i første hug formår at nå både bakketop og bakkefod. Det bliver det også med tiden, pointerer Frederik. Men det kræver en alsidig viden og erfaring, som han har, og som også er grunden til, at han søgte til teamet tilbage i 2023.

”Jeg ønskede at fordybe mig i et felt, som jeg synes er spændende og vigtigt. Lysten til at være den bedste inden for et felt og formidle den viden videre til andre, så de bliver inspireret til at lave god og spændende undervisning med et højt fagligt niveau, er det, som motiverer mig,” siger Frederik.

Der er sjældent en lige eller nærmere formaliseret vej til at blive en del af teamet, hvilket også er tydeligt, når man ser på de fem cv'er. Lysten har drevet værket.

”Når vi skal have nye medarbejdere ind i vores element, så kræver vi egentlig kun, at de har lyst. Selvfølgelig er der nogle basale krav, men om de er unge sergenter eller erfarne seniorer, betyder ikke det store,” fortæller John og fortsætter:

”For mig at se ligger der en kæmpe styrke i, at vi er forskellige. Både på det personlige og faglige plan.”

Stopper ikke ved Q

Når nye kursister kommer til, er det sjældent deres evner som bilister, der vurderes først. I stedet er det evnen til at læse terrænet og træffe de rigtige beslutninger, som er nøglen. Teamet deltager i hele processen, når Hærens kørselsinstruktører og assistenter skal kvalificeres. Helt fra udarbejdelsen af læringsplaner til det endelige Q.

”Det er forskelligt fra køretøj til køretøj, hvor lang tid omskolingen tager. For den nye GD tager læringsplanen for eksempel to dage at gennemføre,” fortæller Frederik og tilføjer:

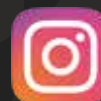
”Uddannelsen stopper jo ikke, bare fordi man får et Q, for det er først, når kørerne kommer ud i virkeligheden, at de får testet og udviklet de kompetencer, som de får på kurset.”

Bag rattet og under hjelmen

Teamet uddanner også instruktører på en lang række andre køretøjer, heriblandt Scania R500 8x8, MAN HX/SX, MAN 18/27/25 og Eagle 4/5. Instruktøruddannelsen på Piranha og Patria ligger ved Danske Artilleriregiment. Ved hvert køretøj er balancen mellem køreteknik og viden uden for førerhuset forskellig, men lige vigtig.

”Uddannelsen er omfattende. Mange ved ikke, hvordan et køretøj fungerer indefra, så det lærer vi også vores instruktører,” siger Frederik og tilføjer:

”Vi kunne jo sagtens nøjes med det basale og hurtigt få folk igennem. For hvis man underviser folk til testen, så bliver folk også gode til testen. Men så heller ikke mere. 🚫

Hvis du selv har benzin i blodet og har lyst til at blive en del af teamet, kan du kontakte dem på:

TRR-TA-KURO3A

Derudover deler @teamkørsel, som enheden hedder på sociale medier, glimt fra hverdagen på Instagram og Facebook.

Kørsel-Bjærgning-Vedligeholdelseselementet

Teamet, som Frederik og John er en del af, hedder Kørsel-Bjærgning-Vedligeholdelseselementet.

Elementet er en del af Kursussektionen under Tjenestegrensafdelingen ved Trænregimentet. Elementet har eksisteret i knap 30 år i forskellige konstellationer.

1996:

Hærens Logistiskole (HLS) bliver oprettet. Her samles Hærens Træn- og Militærpolitiskole og Hærens Materiel- og Færdselsskole.

1997:

Sjællandske og Jydske Trænregimenter bliver til Trænregimentet med stab i Aalborg.

2001:

Det Danske Internationale Logistikcenter (DANILOG) oprettes som både uddannelsesenhed og logistisk støtte til Danmarks udsendte enheder.

2010-2014:

I forbindelse med forsvarsforliget bliver HLS og DANILOG nedlagt, og Uddannelsesgruppe Kørsel bliver lagt ind under 2.Forsyningsbataljon. Efterfølgende overgår det til
1. Logistikbataljon og derefter til
2. Logistikbataljon (S7).

2023:

S7 nedlægges og rykker over til Trænregimentets Tjenestegrensafdeling

Ukrainsk oberst:

F-16-FLY HAR NEDKÆMPET OMKRING 2.000 LUFTMÅL

I juli 2024 modtog Ukraine de første af i alt 19 danske F-16-kampfly som en del af en storstilet operation kaldet Falcon Away. Flyene er siden blevet en af hjørnestenene i Ukraines luftforsvar og yder vigtig beskyttelse af kritisk infrastruktur og civile liv.

En julidag i 2024 lettede seks F-16-fly – de første af i alt 19 – fra en militærbase for at sætte kursen mod Ukraine. En række danskere havde i dagevis kæmpet fra dagry til solnedgang for at klargøre flyene. Få timer forinden var ejerskabet af flyene officielt skiftet fra dansk til ukrainsk. Den danske kokarde og alle andre kendetegn var skrællet af.

De danske udsendte talte i tavshed minutterne, indtil meldingen om, at flyene var landet trygt og godt i deres fremtidige hjemland, nåede frem.

”Alle seks?” spurgte en.

”Alle seks,” lød bekræftelsen.

Derefter brød spontane jubelbrøl og klapsalver ud. Den foreløbige kulmination på operation Falcon Away, som den danske F-16-donation hedder internt, var nået.

For ukrainerne begyndte nu en ny virkelighed. Nu skulle flyene bruges. Og brugt bliver de. Ifølge næstkommanderende i det ukrainske flyvevåben, oberst Aleksandr Diakiv, er F-16-flyene en af hjørnestenene i luftforsvaret mod især krydsermissiler og den iranskproducerede Shahed-drone, der nu bygges i rå mængder på licens i Rusland. De russiske luftangreb er en konstant trussel mod ukrainske byer.

I maj 2025 gennemførte Rusland et angreb mod flere ukrainske byer – primært Kyiv. I hundredvis af

F-16-fly har ifølge det ukrainske flyvevåben været særdeles effektive i mødet med russiske lufttrusler.

Farvel til F-16

F-16 blev pensioneret fra dansk operativ tjeneste 18. januar 2026.

De første fly kom til Danmark i 1980 og har altså været i dansk tjeneste i 46 år.

Danmark købte 58 F-16-kampfly i 1975 og købte efterfølgende yderligere 19 kampfly.

F-16 har en tophastighed på to gange lydens hastighed og en aktionsradius på omkring 1.300 kilometer.

I løbet af de fem årtier har de danske F-16-kampfly blandt andet været udsendt til operationer over Balkan, Afghanistan, Syrien, Irak og Libyen. Derudover har de udført air policing over både Baltikum og Island, hvor de har hævdet suveræniteten i luften.

En af de helt store opgaver har været at passe på det danske luftrum i afvisningsberedskabet. Her har der konstant været to kampfly klar på få minutters beredskab.

Samtlige F-16-kampfly, der har været i dansk tjeneste, er nu på vej videre for at gøre tjeneste andre steder. 19 af dem er doneret til Ukraine og er nu med til at forsvare det ukrainske luftrum. Resten er solgt til Argentina. De første af disse fly blev leveret i december 2025.

»Det ukrainske flyvevåben har brug for omkring 200 moderne kampfly for at sikre effektive luftoperationer og nedkæmpelse af lufttrusler.«

Oberst **Diakiv**

droner og dusinvis af krydsermissiler væltede ind over byerne. Angrebet varede tre døgn, og ifølge Ukraine blev 12 civile dræbt. Senere på sommeren, 31. juli, ramte endnu et voldsomt angreb Kyiv. Angiveligt blev mindst 28 personer dræbt, og et sygehus blev svært beskadiget. Eksemplerne er mange.

Effektive mod krydsermissiler og droner

Opgaven for de ukrainske F-16-fly, som er blevet en essentiel del af det ukrainske luftforsvar, er primært at nedkæmpe missiler og droner, inden de rammer deres mål.

”F-16-fly har været endda meget effektive i mødet med russiske lufttrusler. Vores F-16-fly har i alt nedkæmpet omkring 2.000 luftmål. Under ét voldsomt missilangreb nedkæmpede vores F-16-piloter 24 krydsermissiler. I december 2024 nedkæmpede én pilot seks krydsermissiler på en eneste mission. F-16-fly er også meget effektive mod Shahed-droner. Ikke kun ved brug af luft-til-luft-missiler, men også ved brug af flyets maskinkanon. Eksemplerne viser tydeligt, at F-16-fly redder civile liv ved at stoppe trusler, før de rammer befolkede områder,” siger Aleksandr Diakiv.

Donationen af F-16-fly til Ukraine tog sin officielle begyndelse i august 2023. Efter ønske fra Danmark og Nederlandene godkendte USA, at de to lande måtte begynde leverancen af de amerikanskproducerede fly til Ukraine. Af hensyn til international kontrol med handel med krigsmateriel skal det producerende land godkende videresalg eller donation, også selv om både de danske og nederlandske F-16-fly selvfølgelig for længst var købt, betalt og overdraget. Samtidig med den amerikanske godkendelse og dermed den endelige danske og nederlandske beslutning om at donere flyene begyndte uddannelsen af ukrainske piloter og teknikere i Danmark med støtte fra Norge, Belgien, Canada og Finland.

Danmark tilbød at lede den samlede overdragelse af F-16-kampfly til Ukraine sammen med Nederlandene og USA og stod dermed i spidsen for en koalition af lande, der er gået sammen for at hjælpe med at modernisere det ukrainske flyvevåben.

”En voldsom opgave”

Forsvarskommandoens ledende repræsentant og dermed primære kontaktperson mellem den internationale koalition og Ukraine er oberst Søren Vinther Jensen. Han er chef for Ukrainesektionen – et koordinerende organ under Forsvarskommandoens. Sektionen består af en håndfuld betroede medarbejdere, der tager sig af alt lige fra koordination mellem Flyvevåbnet, Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse, ministerier i Danmark og Ukraine med mere til bestilling af flybilletter, udfyldelse af toldpapirer og afholdelse af konferencer i koalitionens.

”Det er en voldsom opgave at få lagt på sit bord, men også en enormt givende opgave. Opgaven forandrede sig konstant, efterhånden som vi kom tættere på. Flyvevåbnet fokuserede på at få de ukrainske piloter og teknikere til Skrydstrup, så de kunne blive uddannet, mens vi fokuserede på at få skabt rammerne for en samlet ukrainsk F-16-kapacitet. Senere blev koncentrationen flyttet til, hvordan vi kunne få flyene ind i Ukraine. Alt sammen selvfølgelig i dybeste hemmelighed. Truslerne om russisk spionage og for den sags skyld også russisk sabotage var konstante. Noget af det mest nervepirrende var nok, hver gang vi sendte et fly afsted uden at vide, om det ville nå helskindet frem,” fortæller Søren Vinther Jensen.

43 + 12 F-16-fly

I løbet af 2024 og 2025 har Danmark og Nederlandene doneret i alt 43 F-16-kampfly til Ukraine. Dertil kommer i alt 12 fly fra Norge og Belgien, som skal vedligeholdes, inden de kan indsættes i Ukraine. Donationerne er blevet taget imod med kyshånd i Ukraine, da F-16 er et langt mere moderne og effektivt fly end de sovjetiskbyggede fly, som ukrainerne har fra Warszawapagt-tiden. ”F-16-flyenes avancerede radarsystem kan opdage fjendtlige mål på langt længere afstande end vores sovjetiskbyggede fly som for eksempel MiG-29 og Su-27. Kombinationen af moderne radar og våbensystemer muliggør effektiv detektion og nedkæmpelse af luftmål. I modsætning til jordbaseret luftforsvar kan flyene hurtigt bevæge sig til områder, hvor der er trusler, og udgør dermed et agilt luftforsvar,” siger den ukrainske oberst. De ukrainske F-16-fly har desuden nedkæmpet

Interview

”Jeg ramte dem begge med én byge”

Piloten Dandy skød ifølge det ukrainske forsvar hele seks russiske krydsermissiler ned i løbet af én eneste mission.

”Jeg trak vejret dybt og trykkede aftrækkeren i bund.”

Den 13. december 2024 angreb Rusland Ukraine med næsten 200 angrebsdroner, 94 krydsermissiler samt ballistiske missiler.

Piloten Dandy var den første i luften. Krydsermissilerne var hans primære mål.

”Sprænghovedet alene vejer omkring 500 kilo stykket, så du kan næsten regne ud, hvor stor skade de kan gøre på vores infrastruktur,” siger Dandy som begrundelse for, at særligt krydsermissilerne skulle nedkæmpes.

Kontrolrummet på jorden førte ham frem til den forreste gruppe af krydsermissiler. Han fandt dem hurtigt på sin radar, og med sine fire luft-til-luft-missiler skød han fire krydsermissiler ned.

”Jeg kunne se dem forsvinde fra min skærm ét efter ét. Det var som at se en film,” husker Dandy.

Piloten tilskriver sin succes, at han fløj i et doneret F-16-kampfly og ikke i de Su-27-kampfly med NATO-kodenavnet Flanker, som han tidligere har siddet i, og som stadig er i brug i Ukraine i dag.

”I en F-16 kan man se 80-90 procent af sine omgivelser. Det er et moderne fly, som hjælper os med at gennemføre vores missioner og komme sikkert ned igen. At flyve i en Flanker svarer til at være blind 80 procent af tiden,” siger han.

Dandy meldte til kontrolrummet, at han var løbet tør for missiler. Han blev beordret til at blive i området for at bidrage til at overvåge lufterummet med sin radar. Da han

observerede yderligere missiler på vej mod Kyiv, blev han bedt om at engagere dem.

”Jeg meldte, at jeg ville forsøge at skyde dem ned med kanonen.”

Dandy fandt missilerne på sin radar og fik lock. Han besluttede sig for at flyve tættere på – velvidende at det ville bringe hans fly og endda hans liv i fare.

”Jeg løb en stor risiko. Men jeg vidste, at ukrainske liv var i fare, hvis jeg ikke gjorde noget.”

Dandy kom så tæt på klyngen af missiler, at han følte det, som om han fløj i formation med dem. Kun i simulatoren var det tidligere lykkedes ham at skyde missiler ned med flyets 20 millimeter maskinkanon.

”Jeg trak vejret dybt og trykkede aftrækkeren i bund. Med det samme så jeg en eksplosion og mærkede et stort brag inde i cockpittet. Jeg tjekkede mine instrumenter. Olie ok. Hydraulik ok. Jeg så jeg en masse røg. Jeg havde ramt et af missilerne. Jeg hørte et brag mere og troede, at det var missilets brændstoftank, der eksploderede,” fortæller Dandy og fortsætter:

”Først da jeg stod på jorden igen, og vi gennemgik optagelserne, kunne vi se, at jeg havde ramt ikke ét, men to missiler, der fløj lige ved siden af hinanden. Jeg havde ramt dem begge med én byge.”

Interviewet med Dandy blev foretaget over telefonen i april 2026. Han har tidligere givet interview om missionen 13. december 2024. Du kan se et interview med ham på YouTube: F-16 Pilot Downed 6 Russian Missiles in Single Mission.

42

F-16-KAMPFLY ER
DONERET TIL UKRAINE
AF DANMARK OG NEDERLANDENE

Flyene kan hurtigt bevæge sig mod områder, hvor der er trusler og udgør dermed et agilt luftforsvar.

»Vi ved, at de har mistet F-16-fly – også nogle af dem, som Danmark har doneret. Men vi ved også, at F-16-flyene gør en forskel i luftforsvaret af Ukraine hver dag.«

Oberst **Søren Vinther Jensen**

Falcon Away

Lars

Tidligere chef for logistik og vedligeholdelse i Flyvevåbnet. I dag chef for Kapacitets- og Operationsafdelingen i FMI Air and Space.

Generelt, hvad tænker du om opgaven?

Jeg synes, løsningen af opgaven bærer præg af en gennemført professionalismisme. Det her er sådan noget, det danske flyvevåben kan. Falcon Away afviger i virkeligheden ikke fra, når vi på få dage har kunnet stå på en base på Sicilien og derfra flyve missioner over Libyen. Det samme gælder operationer i Irak og Kuwait. Vi har den unikke egenskab, at vi er små og kan tage hurtige beslutninger og i det hele taget har en høj grad af fleksibilitet. Jeg plejer at fortælle historien om, at Polen gik fra de samme flytyper, som Ukraine havde, og over til F-16 tilbage i starten af 00'erne. De brugte cirka otte år på det. Ukraine og vi gjorde det på cirka 12 måneder. Og Polen var vel at mærke ikke i krig. Det er min oplevelse, at vi fra dansk side helt oppe fra politisk niveau til Forsvarskommandoen til Fighter Wing til manden på gulvet har haft et kæmpestort mod til at tage hurtige beslutninger og eksekvere på dem. Modet fra dansk side på alle niveauer har været afgørende for, at vi kunne levere de første fly og de bedste fly til Ukraine.

Hvad har været det sværeste?

Ukrainerne insisterede på, og det er nok et resultat af gammel russisk topstyret tænkning, at alt skulle være i papirform, hvor vi i Danmark arbejder meget elektronisk og digitalt. Jeg kan huske, at vi stod på basen, hvor vi overdragede flyene, og jeg måtte ud at lede efter printere. Vi skulle nærmest opfinde dokumenter, som vi så skrev ud og satte noter på. Ukrainerne spurgte til nogle dokumenter, som for os var åbenlyse og bygget ind i elektroniske systemer og it-værktøjer. Men alt skulle være på papir. Det var nogle gange svært at finde ud af, hvad det præcis var, de efterspurgte. Det har så flyttet sig lidt, fordi vi samtidig med, at flyene og udstyret blev overdraget, fik

iværksat et elektronisk fleet management-værktøj. I takt med at det er blevet indført, er ukrainerne blevet mere og mere elektroniske. Men papirarbejdet fyldte virkelig meget.

Hvad var din største opgave?

Jeg havde en koordinerende og oversættende rolle. Opgaven var at lytte til, hvad ukrainerne havde af behov, og oversætte det til en dansk F-16-kontekst. Jeg har jo 25 års erfaring på F-16 både som mekaniker, tekniker og leder i flere forskellige funktioner. Dem, jeg talte med på ukrainsk side, har samme faglighed, men bare i et andet system. Vi talte i virkeligheden om det samme, men på baggrund af erfaring med en anden platform og i et andet system. Så jeg skulle oversætte deres behov og ønsker og melde tilbage til Fighter Wing, Flyverkommandoen og Forsvarskommandoen, så vi kunne levere, hvad ukrainerne ønskede. Samtidig skulle Nederlandene donere deres fly efter os, så der skulle vi blive enige om, hvilket udstyr vi hver især skulle levere til den base, hvor overdragelsen fandt sted, så vi kunne understøtte fremtidige donationer.

Når du nu ser og læser, hvordan kampflyene gør en forskel i Ukraine, hvad tænker du så om hele projektet med at donere F-16 til Ukraine?

Jeg tænker, at det var den rigtige beslutning. Det var rigtigt set, at Europa og omverdenen stod sammen for at få det her til at ske. Jeg tror, ukrainerne havde været et helt andet sted, hvis ikke de havde haft denne kapacitet. Jeg ser et radikalt større brug af vores fly, end jeg havde turdet håbe på. De flyver væsentligt flere timer i de maskiner, end vi nogensinde har gjort. Når man ser på, hvad de bruger flyene til, hvor effektive de er, og hvor fint de drifter dem, så er jeg blown away over dem.

Ukrainerne har for at spare på de dyre luft-luft-missiler udstyret deres fly med amerikanske Hydra 70-raketter. De har vist sig effektive mod de russiske Shahed-droner.

Falcon Away

Johan

Tidligere flight line chief, Fighter Wing.
Nu sagsbehandler for F-16-udfasning, FMI.

Generelt, hvad tænker du om opgaven?

Min første tanke er, at det var en fuldstændig umulig opgave – som vi løste. Jeg var ansvarlig for uddannelse af ukrainske teknikere og projektansvarlig for logistikken i forhold til overdragelsen af de danske F-16-kampfly til Ukraine. Vi fik at vide, at vi skulle uddanne ukrainske piloter og teknikere og klargøre og donere flyene på rekordtid. Samtlige medarbejdere rystede på hovedet og tænkte: Det kan ikke lade sig gøre. Men i Flyvevåbnet og i Forsvaret i det hele taget er filosofien, at "vi løser det". Og det gjorde vi jo også. At uddanne et andet lands flyvevåben og donere 19 fly på 10 måneder var en vanvittig opgave og helt uoverskueligt til at starte med – men det hele lykkedes. Vi fik 19 fly afsted, og de flyver med dem den dag i dag. Samtidig var det en god og enormt givende oplevelse, fordi vi har hjulpet et andet land til at have en flyvende kapacitet til at forsvare deres land. Men det var også en vanvittig oplevelse, og vi brugte meget tid på at tale med de ukrainske teknikere, så vi kunne hjælpe dem med at løse deres opgave. Det overraskede mig lidt, at de var rigtig dygtige, selv om de aldrig havde arbejdet på F-16-kampfly før. Jeg blev også overrasket over, at de smilede og var i godt humør, selv om de var her i Danmark, og deres familier var i Ukraine, hvor krigen jo rasede.

Hvad var din største opgave?

Min største opgave var at få vores kollegaer og medarbejdere til at tro på, at vi nok skulle nå det hele.

Også selv om jeg ikke altid helt selv troede på det. Så min største opgave var nok på det menneskelige plan: at bevare roen og overblikket og ikke mindst løse mine medarbejdere og støtte dem, når jeg kunne se, at tvivlen gnavede.

Hvad var det sværeste?

Det var nok, at vi ikke vidste, hvor farlig opgaven var. Især da vi fløj flyene fra Danmark og til donorlandet, hvorfra de ukrainske piloter skulle flyve hjem, opdagede vi, at sikkerhedsniveauet var markant højere, end vi havde forestillet os. Der var utrolig meget sikkerhed i donorlandet. Der var droner, helikoptere og fly i luften for at passe på os. Og sikkert også mere og andet, end hvad vi vidste. Det måske næsts værste var, da ukrainerne fik "nøglen" til flyene, som på det tidspunkt pludselig ikke var vores længere. Det var en meget speciel følelse at se især de første fly lette, og vi var flere, der stod med en klump i halsen. Det var kulminationen på en utrolig lang proces.

Når du nu ser og læser, hvordan kampflyene gør en forskel i Ukraine, hvad tænker du så om hele projektet med donation af F-16 til Ukraine?

Min første tanke er da helt sikkert stolthed. Jeg er meget stolt over den opgave, som alle mine dygtige kollegaer/kammerater og jeg har udført. At se ukrainerne bruge flyene med succes har gjort det hele værd. Det er uden nogen tvivl den sværeste/vildeste/bedste og set i bakspejlet mest betydningsfulde opgave, som jeg har været med til i min tid i Flyvevåbnet.

omkring 350 mål på jorden: Kommandostationer, ammunitionsdepoter med videre. Men flyene bruges primært som bidrag til luftforsvaret. Russernes ødelæggelse af civil infrastruktur er en vedvarende trussel mod fastholdelsen af ukrainsk kampkraft. I løbet af den netop overståede iskolde vinter gik billeder af ukrainere i store frakker og uden elektricitet i deres boliger verden rundt. "Luftforsvaret er den vigtigste prioritet. Ukraines overlevelse afhænger af vores luftforsvar, fordi det beskytter kritisk infrastruktur og civile mod daglige missilangreb og droneangreb og sikrer, at landet overhovedet kan fungere," siger oberst Aleksandr Diakiv.

Våbenkapløb om luftherredømmet

Kampen om luftherredømmet har forårsaget et konstant våbenkapløb. Russerne opfinder konstant nye manøvrer, der i høj grad er fokuseret på at skyde de ukrainske kampfly ned. Ifølge generalen er russerne begyndt at sende "dumme" missiler uden infrarød søger afsted som afledningsmanøvrer for at tvinge de ukrainske piloter til at foretage undvigemanøvrer, der kan gøre dem sårbare over for det næste "rigtige" angreb. En anden taktik er at bruge russiske kampfly til at lokke de ukrainske kampfly ind i områder, hvor de er for langt væk fra beskyttelsen fra det øvrige ukrainske luftforsvar.

Ukrainerne har på deres side i vanlig innovativ stil som de første nogensinde udrustet deres F-16-fly med amerikanskproducerede raketter af typen Hydra 70. De har en rækkevidde på cirka 8.000 meter og har vist sig effektive mod Shahed-droner. Dermed sparer ukrainerne på de kostbare luft-til-luft-missiler. Seneste udvikling i kampen om luftforsvaret er ifølge oberst Diakiv, at Ukraines luftforsvar er godt i gang med at udvikle sig til en unik lagdelt struktur, der integrerer vestlige jord-baserede luftforsvarssystemer og vestlige kampfly med blandt andet nedarvet sovjetisk udstyr og moderne ukrainske kampdroner.

Forhandler om flere fly

Den vedvarende udfordring er fortsat at finde billige metoder til at bekæmpe særligt droner, så de livsvigtige missiler kan anvendes bedst muligt. En anden meget vigtig udfordring er, at ukrainerne trods donationerne stadig har for få fly. "Det ukrainske flyevåben har brug for omkring 200 moderne kampfly for at sikre effektive luftoperationer og nedkæmpelse af lufttrusler," siger oberst Diakiv.

Det er langt fra en ny erkendelse. I efteråret

Falcon Away

Merete

Tidligere overordnet koordinator, Falcon Away, Ukraine-kontoret. Nu chef for Support Group, Air Defence Wing.

Generelt, hvad tænker du om opgaven?

Jeg er vildt imponeret over, hvor meget alle, der var med til at løse opgaven, lagde sig i selen. Alle, lige fra piloterne og logistikfolkene til økonomimedarbejderne, forsynerne og vores attachéer gav alt, hvad de havde, for at få det her til at ske. Det har været den opgave, hvor jeg for første gang virkelig har oplevet, hvor meget der rent faktisk er muligt, hvis det er vigtigt nok. Folk har bøjet sig til det yderste for at få ting til at lykkes. Materielpakker er blevet pakket om igen og igen – også i 11. time, hvor det egentlig var for sent, men alligevel lykkedes. Vores folk på ambassaderne har vi sendt i byen med den ene vilde forespørgsel efter den anden, fordi vi skulle have adgang til en base eller et anlæg, som normalt bare ville være et nej. De har måttet indløse mange tjenester på vores vegne og brændt diplomatiske tændstikker af i pallevis. Når man ringede, tog folk telefonen med det samme og startede bilen for at køre til Padborg for at få stemplet papirer eller hvad ved jeg – hvad det nu har krævet for at komme videre.

Hvad var din største opgave?

Min opgave var at eje masterdokumentet – en samlet oversigt og tidsplan for, hvem der skulle gøre hvad, og hvilke forberedelser der skulle gå forud for, at vi kunne donere både flyene og den understøttende materieldonation. Vi var de første i koalitionen til at donere, så alt skulle sidde lige i skabet. Det betød også, at vi skulle opfinde hele processen fra grunden. Det var ikke noget med at lave lidt forskning og se, hvordan det ville gå. De processer, vi skabte, var dem, de andre ville bruge. Og alt hastede selvfølgelig. For ukrainerne var det et spørgsmål om liv eller død at få deres fly. Når vi har haft møder i koalitionen (Air Force Capability Coalition, red.) har ukrainerne fortalt, hvor mange luftangreb der havde været siden sidst, hvor man-

ge tab de havde haft, og pludselig manglede en af dem, fordi han var faldet. Det prægede selvfølgelig os alle sammen. Samtidig var man nødt til at have is i maven og huske at holde fast i, at det tager tid at planlægge en manøvre, hvor man skal have fly og reservedele gennem europæisk lufttrum. Og det skal gøres rigtigt første gang.

Hvad har været det sværeste?

Det har nok været at få øjnene op for, hvilken sikkerhedssituation vi står i. Jeg og alle andre, der har været involveret i det her, kom fra den ene dag til den anden meget tæt på en krig, der jo egentlig ikke er vores egen, og så alligevel er det. Krigen kom pludselig meget tæt på mit hjem. Der har været så meget sikkerhed forbundet med opgaven, at man begyndte at blive meget bevidst om, hvornår man måtte bruge sin telefon, og hvad man kunne sige til sin familie.

Når du ser og læser, hvordan kampflyene gør en forskel i Ukraine, hvad tænker du så om hele projektet med donation af F-16 til Ukraine?

De donerede fly spiller selvfølgelig i sig selv en stor rolle på kamppladsen, men jeg er også overbevist om, at donationen desuden har været kickstarten til opbygningen af et moderne flyevåben og en masse konceptuelle tanker om ikke bare fight today, men også fight tomorrow: hvordan de vil operere, hvordan de vil sætte deres kapaciteter sammen, hvordan de kommunikerer, og ikke mindst hvilke og hvor mange fly de mangler for at have et moderne flyevåben. Det er ret vildt, at vores og selvfølgelig de andre landes donation har været katalysator for hele den proces.

Jagerpiloten MET har fløjet F-16 siden 1993. Han har blandt andet været indsat i operationer over Balkan, Afghanistan, Libyen og Irak.

2025 skrev Ukraine således under på en hensigts-erklæring med Frankrig om køb af i alt 100 Rafale F-4-kampfly. Samtlige fly ventes løbende leveret inden 2035. Med i aftalen er desuden levering af franske radarsystemer, otte luftforsvarssystemer og et samarbejde om angrebsdroner. Produktionen af sidstnævnte er begyndt. Dertil har Ukraine indgået en tilsvarende aftale med Sverige om anskaffelse af Gripen-kampfly.

Præcis hvor mange kampfly, det ukrainske flyvevåben p.t. har i sin flåde, er klassificeret. Det er dog ikke en hemmelighed, at der har været tab. Få uger efter den danske donation af de første F-16-kampfly styrtede piloten Moonfish ned med sit fly i forbindelse med et af de mange russiske luftangreb. Søren Vinther Jensen hverken kan eller vil udtale sig om, hvor mange af de danskdonerede fly der fortsat er med til at kæmpe i Ukraine, men han er ikke i tvivl om, at de den dag i dag gør en forskel. "Vi ved, at de har mistet F-16-fly – også nogle af dem, som Danmark har doneret. Men vi ved også, at F-16-flyene gør en forskel i luftforsvaret af Ukraine hver dag. Efter selve donationen har vi skiftet fokus til at hjælpe med, at ukrainerne kan blive ved med at flyve med F-16-flyene – for eksempel med reservedele og lignende – og med, at de kan få mest muligt ud af dem. Og så er vi gået i gang med at hjælpe med at modernisere andre dele af deres flyvevåben. At flyene er doneret, betyder ikke, at Falcon Away er slut. Tværtimod. Der er fortsat behov for masser af hjælp." 🛠️

Falcon Away

MET

F-16-pilot og instruktør.

Generelt, hvad tænker du om opgaven?

Det var det vildeste, jeg nogensinde har oplevet i Flyvevåbnet – og det siger jeg, selv om jeg har deltaget i fire krige. Det var helt uden for skala. Hos Fighter Wing er vi gearet til at uddanne nye piloter, som kommer med et vist niveau, men her havde vi ikke kendskab til de ukrainske kompetencer. De var ikke screenet af os og havde selvfølgelig heller ikke samme uddannelse som os. Deres faglige baggrund var en russisk/østeuropæisk doktrin, så vi skulle virkelig lære dem op fra bunden på F-16. Det var nogle fantastiske unge mennesker, som vi fik uddannet godt til sidst, men det var en virkelig stejl læringskurve. Nogle gange blev jeg skræmt fra vid og sans, når jeg sad i cockpittet med dem. Vi skulle være på mærkerne konstant, og jeg tror, at hver eneste af os instruktører har prøvet at overtage flyveren fra en ukrainsk pilot for ikke at forulykke.

Hvad var din største opgave?

Opgaven var enorm, fordi vi bevægede os i 100 procent ukendt land. For eksempel havde vi ingen guidance på deres uddannelsesmål. Så vi spurgte dem, hvad de havde behov for at lære, og hvordan de gerne ville kunne kæmpe. De nævnte både krydsermissiler og droner – og så trænede vi dem i det. I dag er de jo nok lysår foran os, når det handler om at bekæmpe krydsermissiler og droner. Samtidig følte vi, at hele verden stod og kiggede på os. Vi

oplevede et enormt politisk pres. Alt det sammenlagt gør, at jeg med stolthed kan sige, at vi stod imod og leverede et enestående produkt. Vi kan være pavestolte over det, vi leverede.

Hvad var det sværeste?

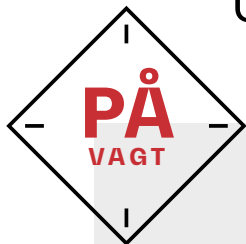
Generelt var kommunikationen klart det sværeste. Nogle gange blev der bare nikket og sagt "yes, yes". Det var enormt svært både i forhold til de faglige termer og den kulturelle forskel. Vi skulle være ekstremt årvågne hele tiden.

Er der noget, som du ville have gjort anderledes?

Nej. Jeg ville have sat det samme team og gjort det samme, hvis vi skulle gøre det igen. Jeg tror, at vi havde et af Forsvarets stærkeste trekløvere i Skrydstrup med AND, chef for uddannelsen, FOM, instruktørpilot, og mig. Vi arbejdede næsten 24 timer i døgnet i månedsvis sammen med resten af holdet på flyvestationen.

Når du nu ser og læser, hvordan kampflyene gør en forskel i Ukraine, hvad tænker du så om hele projektet med donation af F-16 til Ukraine?

Jeg tænker, at det, vi gjorde, virkelig har hjulpet det ukrainske flyvevåben. F-16 gør en forskel derovre. Jeg er glad for at have fået den her oplevelse sammen med både vores ukrainske kollegaer og vores danske.

Udsendt til Jerusalem

”Nogle gange kan man se er rødt. Så ved man, at de

FN-observatøren Mika har været udsendt til Israel, hvor trusselsniveauet er konstant. Ikke mindst siden Hamas-angrebet 7. oktober 2023 og de efterfølgende angreb og modangreb har niveauet været voldsomt højt. Her blev hendes faste følgesvend den såkaldte **RedAlert**: et system, der standser hverdagen og giver brugeren 90 sekunder til at komme i dækning.

KI. 03.12

► bliver den danske FN-udsendte Mika vækket i sin lejlighed i det vestlige Jerusalem. En notifikation fra appen RedAlert tvinger sig foran i køen af WhatsApp-beskeder og nyheder fra Danmarks Radio. Larmen fra appen blander sig med den hylende luftalarm, som kan høres på hvert et gadehjørne i byen. RedAlert fortæller Mika, at hun har 90 sekunder til at komme i dækning.

Bag sin seng har hun en radio, en ekstra oplader og to halvandenliters vanddunke stående klar. Hun trækker sengen ud fra væggen, sætter sig ind i krogeren, og på ganske kort tid er soveværelset blevet til et sikringsrum i en manøvre, som ligger på ryggraden.

Udsendt i todtelt rolle

I 2025 var Mika udsendt til FN-missionen United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO), hvor hun i hovedkvarteret i Jerusalem havde en todtelt rolle som chef for analysesektionen og Senior National Military Observer. Hendes primære opgave som chef for analysesektionen var at sikre, at missionsledelsen konstant var opdateret på den strategiske, politiske og militære udvikling i de fem lande, som missionen dækker.

Mika arbejdede som FN-observatør i et højrisikoområde, hvor sikkerhedsprocedurer og beredskab var en integreret del af hverdagen.

e, at hele Israel et er noget stort”

Det skete blandt andet ved at analysere hændelser og tiltag i landene, som kunne have indflydelse på de våbenhvileaftaler, missionen skal observere. Som Senior National Military Observer var hendes opgave at være forbindelsesled mellem Danmark og missionen. Her havde hun ansvaret for alle danskere i UNTSO og sikrede, at de kunne løse deres opgave inden for de givne rammer.

Angreb på angreb

Da Mika søgte stillingen, vidste hun godt, at Israel var et sted, hvor truslen fra missilangreb og droneangreb var høj. Hun søgte stillingen kort efter det meget omtalte Hamas-angreb den 7. oktober 2023, men inden iværksættelsen af den såkaldte Operation Rising Lion, Israels voldsomme luftangreb på Iran, som yderligere eskalerede konflikten med iranske modangreb til følge.

Senest indledte Israel og USA fra den 26. februar 2026 en række angreb på Iran, hvor ayatollah Ali Khamenei og flere højtstående personer i landet blev dræbt. Iran reagerede prompte med adskillige gengældelsesangreb på Israel, Jordan, Kuwait, Bahrain, Saudi-Arabien, Qatar og De Forenede Arabiske Emirater.

Et nært forhold til regionen

På trods af sin viden om trusselsniveauet var der ingen tvivl hos Mika om, at hun ville bidrage til missionen i regionen. Hun startede sin karriere i Forsvaret med at uddanne sig til sprogofficer i arabisk, er siden blevet linjeofficer og er i dag orlogskaptajn i Søværnet. Hun har været udsendt fem gange, og ad flere omgange har hun både rejst og boet i Mellemøsten – heriblandt på Vestbredden.

”Mellemøsten har altid været min helt store interesse, og jeg har et meget nært forhold til regionen. Jeg søgte stillingen efter den 7. oktober, så jeg vidste godt, hvad jeg gik ind til, og at der var en risiko for en yderligere eskalation i regionen,” fortæller hun.

Danskerne i UNTSO er udsendt under et FN-kapitel VI-mandat, hvilket betyder, at alle parter

Ved de voldsomste angreb kunne man se, at det meste af Israel eller Jerusalem er markeret med rødt.

RedAlert

Israelsk app til telefonen, som sender nødalarm om raket- og missilangreb direkte til brugeren. I appen kan man vælge at dele sin lokation samt tilmelde sig andre områder og byer, som man gerne vil modtage alarmer fra. Når der bliver registreret aktivitet i lufrummet, aktiveres alarmer og giver brugeren et estimat på, hvor længe man har til at søge i nærmeste bunker eller sikringsrum. Appen har også et kort, hvor man kan se, hvilke områder der er påvirket af angrebet. Denne type app bruges også af civile i Ukraine og fungerer på samme måde.

i konflikten har givet tilladelse til tilstedeværelsen af ubevæbnede observatører og dermed militært personel fra fremmede lande. FN skal under dette mandat være neutralt og upartisk.

Det fredsbevarende arbejde indebærer at observere parternes adfærd og deres overholdelse af indgåede våbenhviler og fredsftaler samt at skabe dialog mellem parterne i konflikten.

”Man kan sige, at vi er øjne og ører på jorden. Jeg synes, det er enormt vigtigt, at vi bidrager til at kunne rapportere begivenhederne nøjternt og sandfærdigt,” siger Mika.

Jerusalem er oplyst i rødt

Den tunge pivelyd fra RedAlert-notifikationen prikker til trommehinderne og overdøver den omkringliggende støj fra gaden, mens sirenerne ligger som et tæppe over byen. I soveværelset har Mika gjort, hvad hun kan, for at skabe de bedst mulige rammer: fjernet sig fra vinduerne, skaffet de få nødvendigheder og placeret sig selv i hjørnet af værelset.

Hun åbner sin telefon og kigger på den seneste melding fra appen. På kortet er hele Jerusalem markeret med rødt, og uden for lejlighedens fire vægge kan hun høre, at det israelske luftforsvarssystem Iron Dome er i gang med at afværge de fjendtlige angreb. Selv med RedAlert-appen ved man aldrig, hvor længe eller hvor voldsomme angrebene er. Men appen kan give en indikation af omfanget.

”I appen kan man se, hvor der er nedslag. Nogle gange kan man se, at hele Israel er markeret rødt, og man ved derfor, at det er noget stort,” forklarer Mika.

En relativt almindelig hverdag

Alle FN-observatører i Israel bor civilt. I Jerusalem boede Mika hos en israelsk-fransk familie. I haven bag deres hus havde familien indrettet et lille annekset som lejlighed, hvor Mika lejede sig ind.

Haven er omgivet af nabobygningernes ydermure, hvor der vokser klatreplanter og blomster. Græsplænen fører direkte ned til annekset, hvor to skydedøre fylder det meste af facaden. I nabobygningen boede familiens søn og svigerdatter.

Midt i disse umiddelbart idylliske omgivelser levede Mika en relativt almindelig hverdag. Efter fyraften købte hun ind og gik på café som alle andre.

”Det er klart noget af det, som har gjort størst

»Man kan sige, at vi er øjne og ører på jorden«

Mika - FN-observatør

Mika var udsendt i et år til UNTSO-missionen i Jerusalem.
Foto: Simon Minassian

indtryk på mig dernede: den her kontrast, hvor luftalarmer og alt det, der kan ske på et øjeblik, bliver hverdag. Det, at man er i en by og region, hvor trusselsniveauet er så højt, men der samtidig er så meget hverdag,” uddyber hun.

Nedslag og fragmenter

Bragene fra nedskudte objekter, der falder ud af himlen, følger minut efter minut som perler på en snor. Ud fra lydniveauet er det svært at vurdere, hvor voldsomt angrebet er. Mikas nysgerrighed til trods kan hun end ikke drømme om at kigge ud ad vinduerne. Hun følger sin procedure.

Alle udsendte skal ved alarmer melde ind, at de er

Mika overdrager kommandoen for analysesektionen til sin polske efterfølger ved en ceremoni i hovedkvarteret i Jerusalem. Foto: Privat

okay, og afvente, at angrebet er overstået. Selv om Iron Dome er et af de mest effektive luftforsvar i verden og oftest lykkes med at nedskyde missiler og droner, kan man aldrig vide sig sikker. De israelske medier rapporterer i realtid om skaderne ved direkte nedslag og fra fragmenter af missiler og droner, der efter mødet med det israelske luftforsvar opfører sig uforudsigeligt og potentielt dødeligt.

”Det kan måske lyde lidt voldsomt, men det her sker bare så ofte, at det bliver en del af din hverdag. Men man sørger altid for enten at søge i sikringsrum, hvis man kan nå det, eller finde det mest stabile, man har i nærheden – som hjørnet i mit soveværelse,” fortæller Mika.

Sirenerne bliver afblæst, og Mika kan rejse sig. Det er på mange måder et klart billede af verden hernede. En alarm sætter alt på pause, hvorefter livet i gaderne genoptages, som om intet var hændt. Som en tænd/sluk-knap, der er ude af dine hænder.

På telefonen har Mikas kolleger meldt ind, at alle er okay. Endnu en gang har alarmerne sat verden på pause, og skulle man et øjeblik glemme, at man befinder sig i et konfliktområde, kommer næste påmindelse hurtigt: på telefonen, i luften, i medierne – overalt.

Trusselsniveauet i landet er et af de højeste i nyere tid. Alligevel udsendes dansk militærpersonel fortsat til missionen. Udsigten til en fredsaftale kan være svær at få øje på, men alle er afsted med håbet om at kunne bidrage til en mere stabil region. Ved at vise den blå baret viser man ifølge Mika, at omverdenen fortsat tror på fred.

I sit hjørne i værelset sætter Mika igen telefonen på vægblus, skubber sengen på plads og lægger sig til at sove. 📶

UNTSO

FN's længstvarende mission

Danmark har siden 1948 været en del af UNTSO i Mellemøsten, der samtidig er FN's første og længstvarende fredsbevarende mission. Missionen blev etableret for at overvåge våbenhvileaftaler efter den første arabisk-israelske krig.

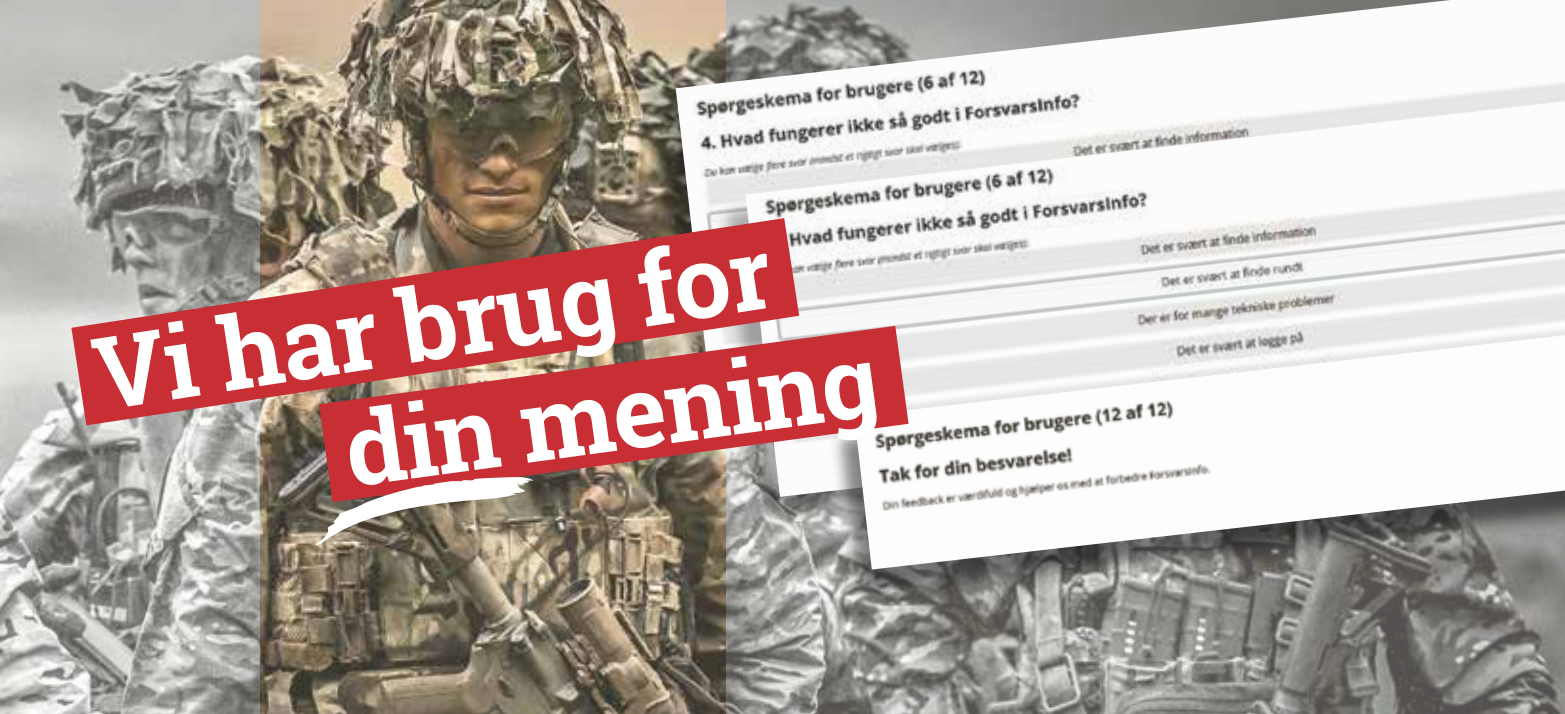
Siden da har Danmark bidraget med observatører og personel, som er udsendt til enten Jordan, Egypten, Syrien, Libanon eller Israel. Der er lige nu omkring 10 danskere fordelt i missionen.

Med hovedkvarter i Jerusalem overvåger i alt cirka 150 observatører våbenhviler og indgår i et operativt samvirke med andre FN-missioner som UNIFIL og UNDOF. Mika er blandt de omkring 50.000 veteraner, som har gjort tjeneste i missionen, siden den blev oprettet.

Efter Mika vendte hjem fra Jerusalem, er tiden gået med at afvikle afspadsering og gensyn med venner, familie og kolleger i Operationsstaben. Til sommer færdiggør hun en bachelor i jura og er samtidig ved at pakke sit liv sammen i Danmark, da hun snart flytter til Abu Dhabi.

Mika overdrager rollen som Senior National Military Observer til sin danske kollega kort inden, hun skal hjem fra missionen. Foto: Privat

Vi har brug for din mening

Hjælp os med at gøre ForsvarsInfo endnu bedre

Udfyld spørgeskemaet *Brugerundersøgelse 2026* på ForsvarsInfo

Det tager kun få minutter

På forhånd tak

Hent ForsvarsInfo

Ny app: MinTid

I 2025 registrerede cirka 5.000 medarbejdere i Forsvaret deres arbejdstid på papir. Et stort ønske fra mange medarbejdere har derfor været en arbejdstidsapp, der gør registrering nemmere og er uafhængig af fysiske papirer. Sådant en er nu på vej.

Den kommende arbejdstidsapp, **MinTid**, er en videreudvikling af den løsning, som reservestyrken benytter. Medarbejdere, der nu taster arbejdstids i DeMars, vil også kunne benytte app'en, når den kommer. Det vil være muligt at registrere arbejdstid bagudrettet og søge om ferie.

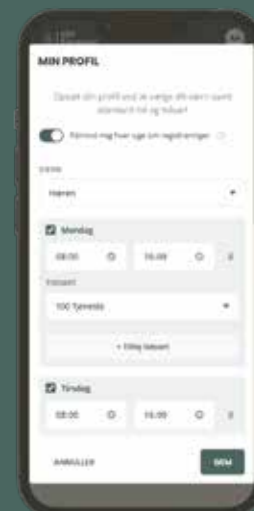
MinTid bliver en del af MitForsvar-universet og implementeres gradvist fra august og løbende over efteråret.

Fordele:

Nemmere og mere tilgængelig arbejdstidsregistrering uafhængig af papir og computer.

Reduktion i administrationen ved de administrative fællesskaber og indtastning af arbejdstid fra papir til DeMars.

Mulighed for notifikationer ved manglende arbejdstidsregistrering.

Listen

Over stok og sten

I anledning af artiklen om den nye GD på side 62 bringer Honnør en liste over terrængående transportmidler.

Droid TW-7.62 (2026)

▶ På den ukrainske slagmark er traditionelle køretøjer – og for den sags skyld infanteri – mange steder blevet suppleret

eller erstattet af robotter og kørende droner. En af dem er den ukrainske Droid TW-7.62. Droid TW-7.62 er et rekognoscerings- og angrebsrobot-system bevæbnet med maskingevær. Den kan køre omkring syv kilometer i timen og kan styres fra op til fem kilometers afstand. Den kan styres manuelt via for eksempel Starlink, men kan også fungere i selvkørende tilstand ved hjælp af AI. Ifølge ukrainske kilder har den kørende drone – eller robot – på egen hånd taget tre russiske soldater til fange. En video fra episoden viser, hvordan de tre russiske soldater kommer frem, smider deres udstyr og overgiver sig til robotten. TW-7.62 er langt fra alene. Midt i april fortalte Ukraine, hvordan landet for første gang havde erobret en hel russisk position alene ved hjælp af kørende og flyvende droner – altså helt uden brug af boots on the ground. Ifølge Ukraines præsident, Volodymyr Zelenskyj, har droner udført over 20.000 missioner siden januar.

Elgkavaleri (1800-tallet)

▶ Det er en udbredt skrøne, at Karl XI af Sverige eksperimenterede med at oprette et decideret elgkavaleri. Historien giver da umiddelbart også mening, når man tager elgens terrængående egenskaber i betragtning. Den kan holde en marchhastighed på 30-40 kilometer i timen og er en fremragende svømmer. Svenske elge har gentagne gange krydset Øresund. Det kan derfor ikke undre, hvis en historie om, at Karl XI ligefrem anlagde en kongelig træningsbane som fundament for et egentligt elgkavaleri, var sand. Hvilket den ikke er. Ikke desto mindre fandt svenske officerer over 100 år efter, at Karl XI var afgået ved døden, historien interessant nok til at genbesøge ideen. Dog uden succes. Elge foretrækker i modsætning til heste deres eget selskab. Ikke desto mindre er der eksempler på, at både russiske og svenske bønder med en vis succes brugt elge som trækdyr.

Kabelvogne (1924-1941)

▶ De danske telegraf-tropper havde i mellemkrigs-tiden brug for nyt udstyr. Blandt andet til det formål udviklede 9. Ingeniørkom-pagni i årene 1924-1926 en række terrængående prodsvogne. En prodsvogn er en todelt hestevogn, der ved telegrafkompagnerne blandt andet blev brugt som feltkabelvogn. Den kunne medbringe 12 kilometer feltkabel og to telefonstationer. Ifølge tidsskriftet Chakoten, der udgives af Dansk Militærhistorisk Selskab, kunne man ved hjælp af sådan en vogn bygge tre-fire kilometer telegraflinje i timen. Kabelvognen havde seks "hestekræfter". Til sammen-ligning fandtes der også felttelegrafvogne, som dog kun kunne medføre to kilometer feltkabel og måtte nøjes med et firespand.

Jeep (1941)

▶ 368.000. Så mange eksemplarer købte den amerikanske hær af det legendariske terrænkøretøj, der blev produceret af firmaet Willys Overland Motors i staten Ohio. Efter udelukkende at have været militærkøretøj dukkede jeepen op som civil køretøj – nu navnebeskyttet som Jeep – allerede i 1945. Den civile udgave kan blandt andet genkendes på, at reservehjulet er monteret på siden snarere end bagpå. Oprindelsen til navnet Jeep er kilde til stor diskussion. Mange mener, at det kommer af udtalen af forkortelsen GP, som står for general purpose, altså terrængående. Andre mener, at Jeep er opkaldt efter tegnefilmfiguren Eugene the Jeep, som optrådte i Skipper Skræk og konstant sagde "jeep, jeep", hvilket med lidt god vilje kan lyde som hornet i en – ja, Jeep. Bilproducenten John Willys nåede desværre ikke at opleve fabrikkens succes. Han døde i 1935.

Vores verden

A.

B.

D.

C.

E.

- A. [@tonymhansen01](#)
6 months ✓
- B. [albertmikkelsenn](#)
When not drinking coffee
- C. [mathilde_schlotfeldt](#)
Hoist træning i Grønland
- D. [sheroo991](#)
Det handler også om dem ved siden af dig
- E. [@mikkelkingevandkaer](#)
I Grønland under øvelsen "Arctic Endurance". Det har været en tur med kæmpe oplevelser, udfordringer, læring og smuk natur.